

per etiam; petiunt emittit spiritum suum et creabuntur et renouabis faciem terre. Sic ergo hoc notabile verbum Ave quod ut vna dictio pronunciat diuine essentie notificat unitatem quod ex tribus litteris integre Persona cui significat trinitatem quod salutem; cuiuslibet interpretatur: predestinationis denotat pietatem. Secundo tenebre corporales sunt causa horrois et stupescationis. Isay. 21. Tenebre stupescunt me. Et Gen. 4. Horror magnus et tenebrosus inuasit Abraham eodem modo peccata reddunt hominem timidum et stupidum dicentes conscientia ipsa se fore puniendum a deo. Sicut enim in tenebris magis potentes sunt demones et audaces et latrones et huiusmodi. Ita super peccatores plus potest demones quam super iustos. Vnde xpianitate crescite pro parte pro maiori parte illusiones demonum cessauerunt. Tercio tenebre corporales sunt causa languoris et desolationis. Os enim infirmitas plus de nocte quam de die affligit infirmum magis patiunt in tenebris quam in luce. Vnde Tob. 4. Quale michi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Dixerunt enim quidam antiqui quod mediante quadam luce celesti anima in tellura corpori copulatur et quod omnis sensus operatur quadam luce mediante. Et Aristo. 3. de anima dicit quod intellectus agens est habitus virtutis lumen. Et Aug. dicit in diuersis locis quod veritas non videtur nisi in quadam luce sui generis que omnia habitus nobilitate ostendunt. Et ideo sicut in luce est vita hominis salus et solatio. Ita in tenebris est desolatio et omnis languoris augmentum.

sim. Sicut autem gratia lux est. Ita absentia gratie tenebre sunt que hominem in desperationis laborem inducunt. De quali dicitur Ecclesiastes. 4. Cunctis diebus vite sue commedet in tenebris et in curis multis et in erumna et in tristitia. Quod tenebre corporales sunt causa torporis et dormitionis. Et eodem modo moraliter absentia gratie redit potentias sensitivas vincas et ligatas. Ita quod nichil boni possit homo ad premium vite eterne meritorie operari. 1. Reg. 2. Impij in tenebris conticescent quia non in fortitudine sua robustabunt viri. Hoc est dictum non sufficiant naturalia hominis ad merendum vitam eternam sine lumine gratie coagente.

Capitulum decimum octauum.

Lectio centesima nonagesima septima.

Sandis autem tuis maxima erat lux et horum quibusdam vocem audiebant sed et figuram non videbant et quia ipsi non per eadem passi erant magnificabant te et qui a te lesi erant: quia non ledebantur gratias egerunt tibi et ut esset differentia tripsum petebat. Postquam actum est de tenebris quibus afflicti fuerunt egyptij. In isto capitulo agitur de beneficio lucis quo confortati sunt hebrei. Et circa hoc duo facit. Primo commemorat beneficium lucis collatum hebreis in egypto. Secundo beneficium lucis collatum eisdem in deserto. Secunda pars ibi. Propter quod ignis ardentem et cetera. Circa primum notatur quomodo lucis beneficium deprecabantur. Secundo quomodo propter hoc ipse

387

ca 18

deuote reuerentiabantur. **Secunda**
 ps bi. **Et quia non ipsi** // Circa p
 mu primo notatur apud hebreos
 lucis presentia cu dicit. **Sic aut**
 tuis maxima erat lux. **Secundo** a
 pud egyptios lucis carentia: q ipe
 diebat visum: licet non audiat. Et
 ideo dicit. **Et eorum quidem** voce: s. he
 breorum egyptij audiebant sed figu
 ram corporalem non videbant p den
 sitate tenebrarum: q omnium luce
 impediebant. **Exites** enim in tenebris
 comumbus possunt exites in luce
 videre. Ex quo argui potest q lux
 multiplicat specie su p mediu te
 nebrarum: q species non est realiter
 lux sed intentio lucis: sicut species
 coloris non est color: s intentio co
 loris. **Nisi** enim talis multiplicatio
 specierum ponat infirmitates
 perspective insolubiles apparebunt
 Sed ad istos egyptios non potuit
 lux attingere in qua erant filij isra
 hel: nec potuit se multiplicare ppter
 aeris vel vaporis densitatem. **Co**
 sequenter sequitur gratiarum actio ubi na
 rat duo viz q tunc temporis filij israhel
 duo fecerunt. **Na** reuerentiabantur a deo
 deprecabantur. **Reuerentiabantur** aut
 pro duobus: viz p sui impunitone
 a liberatione ab hostium potesta
 te. **Quatum** ad primum dicit sic. **Et**
 quia non ipsi sed hebrei p eadem pas
 si sunt cu egyptijs magnificabant
 te **Exodi. i. r.** **Carem** domio: glori
 ose enim magnificatus e. **Quatum**
 ad liberationem ab hostium potestate
 subdit. **Et qui** ante lesi erant sub
 iugio pharaonis **Exo. i.** **Quia** non
 ledebant a plagis istis gratias age
 bant tibi: a sequitur eorum deprecatio
Fuit aut eorum deprecatio **qd** esset

debita in illos a egyptios: vnde non
 sic tractarent sicut egyptij nec sic
 tractari mererent. a hoc e quod
 dicit. **Et** vt eest differentia te deuz
 petebant: gratias agebant **Circa** **Coll.**
 gratiarum actionem notanda sunt tria
Primo qualiter deo gratiarum actio
 est reddenda. **Secundo** de qua ma
 teria e sumenda. **Tercio** qualiter gra
 tiarum actio e explenda. **Circa** p
 mu est sciendum q reuerentiari: vel
 gratias agere deo e actus multum co
 mendabilis: vtpote quia e beato
 rum operatio. preceptorum augmentatio
 diuinitatis prestantio a nostre ne
 cessitatis demonstratio. **Primo** es
 go deo reuerentiari e propria operatio
 beatorum: qui ad nichil aliud vacant
 nisi ad deum laudandum a eide collatis
 beneficij reuerentiandum. **Et** idem illud
 artificium bonum e ad discere de quo
 in perpetuum oportet nos viuere: q ei
 ad curiam regis debet transire tempe
 stive condiciones curie debet addif
 cere. **Eodem** modo nos conuenienter
 presenti gratiarum actionem addif
 cere: vt sciamus qualiter nos in pa
 tria debeat habere: quia psal. li.
 dicit. **Gaudium** a leticia inuentur
 in ea: gratiarum actio a vox laudis
Secundo gratiarum actio deuota e to
 norum a deo receptorum augmentatio
Na sic deum maxime puocamus
 ad dandum maiora si de preceptis
 gratias referamus. **Vnde Bernardus** **Ad**
 locum vnde exiit flumina gratiarum
 reuertuntur: vt iterum fluant. **Agricola**
 nimium illam terram diligentius co
 lit a seminat: q fructum reddit v
 teri. a quanto terra est fecundi
 or tanto meliori seie sciatur. **Mora**
 licet hoc est quasi ager dei. **Cori. 3. dci**

agricultura estis. Ipse enim est si-
 cū agrola Job. 14. **P**rius me ag. ē. q̄
 to ergo maiorem fructum per gra-
 tiarum actionem persona expendit
 tanto libentius dona sua tribuit. **E**t
 iō optimus modus impetrādi ē gra-
 tias agere de acceptis. **E**t p̄ opposi-
 tum qui nō agunt gratias de recep-
 tis merentur puniti a priuariam
 habitis. **T**estante Apostolo ad
 Romanos primo de philosophis
 qui cum cognouissent deum non
 tamen sicut deum glorificauerunt
 aut gratias egerunt: sed euanu-
 erunt in cogitationibus suis a ob-
 scuratum est insipiens cor eorum.
Vbi dicit Augustinus q̄ deus de-
 dit gratis: tollit igratis. **E**xēplum
 enim habemus de **E**zechia **I**sāye
 tricesimo octauo qui punitus fuit
 propter ingratiudinem. **C**um enim
 dedisset triumphum incredibilem a
 percussisset centum milia octuaginta
 quingenta in castris senacherib
 licet scdm Iosephum hostias cum
 populo immolass; nō tamē digne
 gratias egit nec canticum inde cāta-
 uit sic patres illo tēpore consueuerūt
Tercio gratiarū actio ē q̄dam di-
 uine maiestatis prestatio. **I**n hoc
 enim q̄ deo de suis bñficijs re grati-
 amur eum dominū nostrum a capi-
 tanēum protestamur. **I**n cuius fi-
 gura adēps i sacrificijs soli deo of-
 ferri debuit **L**eui. 3. **O**mnis adēps
 domini ē iure p̄petuo. **V**n̄ a x̄ps v̄o-
 lens de quinq; panibus festum fa-
 cere quod nō fuit festum humanū
 sed diuinū gratias agēs fregit a
 dedit discipulis suis vt apponerēt
 turbe **M**atth. 8. **Q**uarto gratiarum
 actio ē nostre necessitatis demōstrāō

Qui enim re gratiarū suam necessi-
 tatē protestatur **E**t hec ē ratio mo-
 lis quare decime institute fuerūt a
 deo specialit̄ dedicate. **E**st enim de-
 cem: limes a perfectio numerorum
 a iō dum nobis. 9. retinem⁹ a deo
 decimum damus impfectionē no-
 bis inesse fatemur a omnē p̄fectio-
 nē soli deo attribuimus. **E**odem mo-
 do dū deo gratias agimus de recep-
 tis protestamur q̄ nichil nisi de e-
 ius munē possidemus. **S**ecūdo no-
 tandum q̄ materiam re gratiandi
 sumē debemus ex diuinis bñficijs
 q̄ sunt potissime sex. viz creatōnis
 redēptionis. expectatiōnis: iustifi-
 cationis: conseruationis a premi-
 ationis. **D**e opere creatiōnis bern-
 dus in quodam sermōne dicit sic
Considera deum in bñficio creati-
 onis q̄ creauit te sine cōmodo suo
Ds̄ ayt Bonorum meorum nō in-
 diges sine merito tuo quia nichil
 aū promeruit qui penit⁹ nichil fit
Cogita qualem te fecit scdm cor-
 pus egregiaz creaturam scdm aiaz
 maḡ egregiaz vt p̄te ymaginē cre-
 atoris i ignē rationis participem
 beatitudinis sempiternae capacem
Considera a dominatiōnis potesta-
 tem **T**error enim hominis sup̄ cun-
 cta animantia in minimo disce-
 nitur. **C**onsidera ergo largitatis ad-
 ministratiōnem. q̄ta tibi largit⁹
 est ad sustentatiōnem. q̄ta ad eru-
 ditiōnem. q̄ta ad consolatiōnem
 q̄ta ad correptionem. q̄ta ad dele-
 ctationem. **S**ecundo deo gratias
 agamus de opere redēptionis.
Bernardus i quodam alio sermo-
 ne **O** bone ihu q̄d. ē a mortis. **N**os
 debui⁹ a tu solus: nos peccauim⁹

21 p̄m̄p̄t̄

386

a tu huius. **P**ietas opus sine ex-
 plo: gratia sine merito: caritas sine
 modo. // **T**ercio de beneficio expec-
 tationis quo nos peccatores expectat
 gratia eius actionis materia sumit de
 his quocumque peccator premerit quod ei
 tempore penitentie auferetur. Et con-
 stat quocumque mortaliter peccauit
 indignus est vita eterna statim: ut sic
 est ingratus auctori vite. **F**requen-
 ter autem habet peccator considera-
 re quocumque in statu dampnationis
 existens in periculo mortis fuit vel
 ab infirmitate intrinseca: vel ab
 aduersitate extrinseca. Est enim
 maius beneficium: si quis ad dictum
 suspendio. a fune iam applicato
 ad collum: vel si vinculatus mem-
 brum extendit mutilatori: si tunc
 talis ab aliquo liberaretur: maxi-
 mum beneficium esse dimosceretur.
Ruo ergo tunc peccator diuissit
 si tunc liberatus non fuisset nisi ad
 infernum pro semper. **H**uius ergo
 liberationis beneficium sempiternum
 redicat amorem humanum. **C**as-
 siodorus de opere varioz dicit sic.
Flephantem ingenio hominis posse
 capi. Cum enim se arbori semi sic
 a se appodauerit a arbore fracta
 reciderit pro se resurgere nequit sed
 humano solacio: cuius parte ia-
 cuit: belua a suis gressibus restituta:
 memor est beneficii sui. **I**n magistruz
 quippe recipit que sibi beneficii
 fuisse agnoscat: ad ipsius arbitrium
 mouet gressus: ipsius voluntate ci-
 bus capit inuicem manus pmutuenda
 tendit a a magistro pro futura gra-
 tia tantum accipit: quia se ipsius
 cura vivere posse intelligit. **S**i er-
 go bestia rationem non habens ta-

tas liberatori gratias agit: quod lap-
 sum ad gressus reducit: longe ma-
 gis homo gratias referre tenetur
 illi qui pluries lapsum de inferni
 voragine pluries liberauit. // **R**e-
 to de beneficio conseruacionis tam-
 in esse uature quam in esse gratie gra-
 ties referende sunt. **V**n **A**ug⁹ de sa-
 ctavitirginitate. **O**mnia peccata sic
 habenda sunt tamquam dimittantur
 a quibus deus custodit ne omittantur.
 Et infra. **Q**uisquis ab ini-
 cio pudicus permanet ab illo regit
 a quisquis ab impudico pudicus
 factus est ab illo corrigetur a quis-
 quis in finem impudicus est ab
 illo deseritur: occulto quidem iudi-
 cio sed non iniquo. Et ideo signan-
 ter dicitur hic in littera. **Q**uia non
 ledebatur gratias agebat. **N**am
 sancti viri non solum de sibi dimis-
 sis gratias agunt deo: sed a de his
 a quibus sunt pro suum adiutorium
 preseruati. **V**ltima materia grati-
 arum actionis est consideratio pre-
 miationis: quia deus talia prepa-
 raunt electis que in cor hominis a-
 scendere nequeunt in presenti. **T**
 Tercio notandum quomodo gra-
 tiarum actio est explenda. **D**elet
 enim habere quatuor condiciones
 si debito modo delet expleri. **P**ri-
 mo delet habere magnitudinem
Secundo assiduitatem. **T**ercio uni-
 uersaliter a **R**eto hilaritatem
Primo ergo delet habere magni-
 tudinem. a ratio est quia homo
 plus accepit a deo quam aliqua crea-
 tura. a ideo decet eum magis magni-
 fice gratias agere. **N**am lucis est tal-
 quod ubi plures radij ad aliqum solidum
 dirigunt ibi maior est reflectio a maior

splendoris multiplicatio Unde iuxta terram est maior calor quam in medio intersticio aeris propter maiorem et densiorem radios solarium multitudinem. Sic moraliter esse debet quoniam quod homines plures diuino beneficio et radios recipiunt: eo per gratiarum actiones plures radios in deum reflectere conuenit. **Marta** .i. de magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi. **Secundo** debet habere assiduitatem **Thesal.** .2. **Gratias** agimus deo sine intermissione. **Hec** est ratio quare omnes horas canonicas per deo gratias terminamus. **In** signum quod opera nostra in eius domini gratiarum actioni terminali. **Tercio** debet habere vniuersalitatem ut pro omnibus non solum pro placetibus et prosperis sed etiam pro aduersis deo gratias reddamus. **1. Cor.** .4. **Gras** deo agentes semper pro omnibus. **Arist.** .2. **pol.** pro fine dicit quod plato in legibus suas ordinauit quod ciues se excitaret pro vsum et studium fierent abe dextere ut vtraque manus eis fieret utilis ad bellandum. **Isto** modo moraliter nos excitare debemus ut ambidexter fiamus ut vix non solum tempore prosperitatis: sed etiam aduersitatis contra fortunam pugne et deo semper regnari sciamus. **Dicit** autem **Galienus** quod mulier vtraque dexteras habens non sit vir namque quod vtraque vtraque pro dextera: mulier non. **Ita** moraliter effeminati vtraque fortunam equanimiter sustinere non possunt: sed tantum prosperitate sciunt uti. **Hec** oppositum viri sancti omni fortuna bene utuntur ad honorem dei et victoriam. **Talis** fuit apostolus qui dicebat **1. Cor.** .2. **Deo** autem gratias qui semper triumphat

phat nos in christo ihesu. **Quarto** debet habere hilaritatem siue iocunditatem ut fiat non ex tristitia vel necessitate. **Solinus** de mirabilibus mundi quod in **Alesia** est fons qui scaturit semper et infra riuos suos manans nisi ad cantum siue ad citharam vel tibiam. **Stati** vero ad sonitum melodice intumescit et abire suum excedit. **Fons** omnis bonitatis deus est: sed ad letam gratiarum actionem statim exuberat et beneficia maiora impendit: et subtrahit ei qui gratiarum actiones letae non rependit. **In** cuius figuram dicitur **Reemie** .12. quod in dei conuocauerunt leuitas ut dedicationem facerent viri iherusalem in leticia et gratiarum actione et cithalis et cantico: sic ergo gratias agebant in cantico. **Lectio** centesimae nonagesimae septima.

Propter quod ignis ardentem columnam habuerunt duces ignote viae et solem sine lesura boni hospicii prestitisti. **Digni** quidem illi erant carere luce et pati carcerem tenebrarum qui in cludis custodiebant filios sanctos tuos per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. **Postquam** tactum est de beneficio luminis collato hebreis in egipto quando egiptii tenebrarum nebula tenebantur. **In** ista parte agit de alio luminis beneficio collato filiis israel in deserto. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** recitatur beneficium luminis collatum filiis israel in deserto. **Secundo** ostenditur per oppositum quod digni fuerunt egiptii puniri et affligi tenebrarum supplicio. **Secunda** pars sibi digni quidem erant

Concessum autem fuit filiis israel
 beneficium dum per desertum transi-
 rent per modum illum quod nocte et die
 lux eis seruiuit ducendo eos per viam
 ignotam nocte apparuit colump-
 na ignis et in die columpna nubis
 Unde **Exo. 13.** Numquam eis de fuit co-
 lumpna nubis per diem: neque defe-
 cit eis columpna ignis per noctem
 ut dux eorum itineris utroque tempo-
 re. Et hoc est quod dicitur: propter quod
 quia filii israel tibi gratias age-
 bant de nocte petebant adiuto-
 rium tuum et habuerunt ardentem
 columpnam ignis ducem ignote
 vie per noctem: et in die cum suf-
 ficienti luce solis habuerunt colup-
 nam nubis ne lederentur estu so-
 lis et hoc est quod dicitur. **Et solis sine
 lesura boni hospicii prestasti id est
 tranquille protectionis interpositio**
 quia nubis temperabat solis ar-
 dorem: ut esset illis refrigerium quod
 alias fuisset eis incendium. Et po-
 test esse quod vapor eleuatus vno te-
 pore nubis fieret. et alio tempore
 ignis abatur et fieret columpna ig-
 nis. Moraliter secundum Gregorium in noc-
 te aduersitatis ostendit deus electis su-
 is ignem consolationis et in die per-
 speritatis nubem sustinere obscu-
 re. et in eis sibi precauere dupliciter
 Primo: ne aduersitas frangat. Se-
 cundo: ne prosperitas dissoluat. Co-
 sequenter ostendit quod iuste egip-
 tii priuabantur beneficio luminis
 in egipto. et dicit sic. **Digni quidem
 illi egiptii erant carere luce exte-
 riori: quia carebant luce interiori
 gratie. et pati carcerem tenebrarum
 qui indulos custodiebat filios san-
 ctos tuos israelitas non permissen-**

tes abire. sicut mandauit dominus
 per Moysen: per quos incipiebatur
 corruptum legis lumen. et lex incor-
 rupta et illuminans seculo dari: quia
 ipsi filii israel propter macula quam vi-
 derant in egipto non preparabant
 se ad legem suscipiendam. et ad eu-
 dem in desertum ubi legem accep-
 turi erant. Circa illam clausu-
 lam. Ardentem columpnam ha-
 buerunt duces. Notandum quod sta-
 tus boni prelati describitur penes
 quatuor condiciones huiusmodi verbis
 Debet enim bonus prelatus habe-
 re zelum feruoris et sancte correpti-
 onis: statum vigoris et supportati-
 onis: locum amoris et comunicati-
 onis: motum precessoris et informa-
 tionis. Primo ergo prelati de-
 bet habere zelum feruoris et sancte
 correptionis: ut sit ardens per idu-
 striam: non tepidus per ignauiam
 nec fumigans per inanem glori-
 am: non extinctus per infamiam. Ar-
 dentem inquit columpnam. In cuius
 figura dicitur de **Helia Eccl.
 48.** Surrexit Helias quasi ignis
 et verbum illius quasi facula ar-
 debat. Est ergo prelati quasi
 ignis ardens per sincerum zelum: si
 isti igni quandoque adiungitur sul-
 phur et quandoque thuris. quando enim
 thuris admiscetur igni tota domus fu-
 auitate refolet. quando vero sulphu-
 ri adiungitur ignis vehementer accendit
 si tunc domus fetore replet. et isto modo
 est de plato non nunquam. Contingit enim
 quod platus collaterales et consi-
 liarios sibi assumit et personas sul-
 phureas incendentes per malitiam
 et ferentes per infamiam et quando
 sic est domus repletur ab hominibus

a fetore a tribulatione. **A**po calip
 sis vicefimo primo. **P**ar s illorem
 in stagno ardente igne a sulphu
 re **I**sa. cccimo quarto. **C**onue
 tent torrentes eius in picem a hu
 m⁹ e⁹ i sulphur a eit tra e⁹ in picez
 ardentez nocte a die. **Q**u⁹ ei fit q
 q⁹ p⁹ latus collatiales a filiaros fi
 bi facit de sanctis psonis a deuotis
 a fame honeste a tunc nulli dubi
 um quin domus tota epleatur dul
 cedine dilectiois a suauitate pacis
 que per th⁹ figurantur. **E**t verifi
 catur de tali prelado illud **E**ccl⁹ as
 tes quinto. **Q**uasi ignis effulgens
 a thus ardens in igne. **H**ic em
 est notandum qualis condicois
 debet esse a quo debet prelatus con
 siliu petere qd pulchre a eloquent
 describit **A**mbrosi⁹ de officijs lib ro
 secundo **A**duertend⁹ um inquit q
 in acquirendis consilijs plurimuz
 valet vite probitas: virtutum pre
 rogatiua. tenuolentie vsus: faci
 litas gratia. **Q**uis enim in cenoi
 fontem requiat. **Q**uis de aqua tur
 pida: potum petat. **I**taq⁹ vbi est
 luxuria ibi est inteimperantia. vbi
 viciozum confusio quis inde sibi a
 liquid hauriendu existimet. **Q**uis
 vtilem iudicet rem aliene: quam vi
 det inutilem vite sue. **Q**uomodo e
 unt potero iudicare consilio superi
 orem: quem video moribus inferi
 orem. **S**upra me debet esse cui me
 committere paro. **A**n eum putabo
 ydoneum qui michi det consiliu
 qui non dat sibi: a michi eum va
 care credam qui sibi non vacat: cu
 ius animu voluptates occupant
Libido deuincit: auaricia submee
 git: cupiditas perturbat. **H**ec am

brofius. **S**ecundo prelatus debet
 habere statum vigoris a supporta
 tiois vt fit columna fortiter suppor
 tans regimini sui onus **V**nde pre
 lato **I**er. i. dicitur **D**edi te hodie i
 ciuitatem munitam a columnam
 ferream. q⁹ dia enim columna est
 recta bene supportat onus superpo
 situm: sed q⁹ cito incipit curuari: sta
 tim tota fabrica cadit. **I**ta est mo
 taliter q⁹ dia seruat prelatus recti
 tudinem a iusticiam sequens iura
 a bonam conscientiam: meritorie
 supportat a exequitur causam sua
Quando vero declinat ad latus pp
 ter affectiones vel offensam non e
 primendo defectiuos a fouendo bo
 nos: tunc tota fabrica cadit **J**udiciu
 16. legimus q⁹ sampson concutien
 do duas columnas quibus tota do
 mus innitebatur: domum prostra
 uit a omnes qui in ea eant occidit
Isto modo est de diabolo **A**ffecat
 enim aliquando vnam congrega
 tionem deuotam subuertere a eos
 occidere: hoc est ab eis caritatem q
 est vita spiritalis auferre **E**t vt il
 lud fiat breuiorem viam non ha
 bet nisi columnas illius congrega
 tionis concutere a allidere per turba
 tiones a commotiones. **J**ob nono
Qui terram commouet de loco suo
 a colonne ei⁹ concutientur. **L**egi
 mus em in historia scolastica sup
Gen⁹im q⁹ **C**ham filius **N**oe ar
 tes liberales in quatuordecim colu
 nis descripsit **Q**uatuor septem erat
 eret: a septem latericie vt contra
 biluuium ignis a aque in perpetu
 um permanerent. **I**n figuram q⁹ i
 prelatis qui colonne dicunt: suffi
 ciens sua debz esse a no ignoratia

Et ideo sapientia dicitur exhibisse
 columnas septem **Provi.** 1. quia
 nisi prelati ecclesie scia et sapientia
 fuerint informati bene ecclesie
 non rueret. **Tercio** prelati debet
 habere locum amoris et communica-
 tionis: ut per benivolentiam et bonam
 affectionem subditos habeat et a
 subditis habeat. et hoc notat cum
 dicit **habuerunt.** Debet enim prela-
 tus haberi ab omnibus et non a
 quibusdam tantum. et a quibus-
 dam non: sed omnibus et singulis
 debet esse communis. **Vnde** in lau-
 dem **Traiani** cesaris dicitur quod cum
 arguerent eum amici sui de nimia
 avaritia et quod ad simplices mi-
 nims esset affabilis: **traianus** id quod
 etiam imperialem dignitatem de-
 ceret. **Respondit** talem se velle es-
 se imperatorem privatis: quales
 esse sibi imperatores privatis op-
 tasset. sicut dicit **Eutropius** roma-
 ne historie libro 8. **Et** sic etiam **Ju-
 lius cesar** amorem suorum milium
 meruit: quia eos non milites sed com-
 militiones appellavit. **Sicut** de eo
 narrat **Suetonius** libro primo et
Vegetius de re militari libro 3. ca-
 1. docet quod in exercitu bene ordina-
 to debent esse tres duces. **Primus**
 secundus et tertius. **Primus** autem
 qui principalem sustinet potestatem
 debet esse in parte dextera et in se equi-
 tes et pedites: ut et consilio regere
 tam equites quam pedites et auctori-
 tate ad pugnam possit hortari. **Mo-
 ta** iterum sic prelati persona com-
 munitatis debet esse: ut et maioribus et minoribus suis
 benivolentiam ostendat: non semper cum
 equitibus proprium requirat honorem
 nec semper cum pedibus subiectus

minime negligentie temporis sortis fecit
 Sic enim Christus in familia sua hoc est
 inter apostolos se habebat. **Na**
 aliquando exhibebat se ut superi-
 or **Joh.** 13. Vos vocatis me magis-
 ter et domine. et bene dicitis. Sum
 etenim. **Aliquando** se habebat ut in-
 ferior **Luce.** 22. Ego autem in me-
 dio vestrum sicut qui ministrat
Aliquando ut equalis **Joh.** 14. **Na**
 non dicam vos servos sed amicos
 meos. **Amicitia** enim equalitatem
 requirit. **Et** **hico** 2. **Eodem** modo
 prelati inter subditos aliquando
 debet esse maior: aliquando minor: et
 aliquando equalis. **Maior** quantum
 ad corrigendum iniquitatem ad
Titum. 2. **Argue** cum omni impe-
 rio. **Minor** quantum ad humilita-
 tis representationem **Prima** ad
Thessal. 2. **Facti** sumus parvuli in
 medio vestrum. **Equalis** quantum
 ad amabilem operationem **Ec-
 ci.** 37. **Reddorem** te posuerunt noli
 extolli: sed esto in illis quasi unus
 ex illis. **Ista** tria tangit beatus **Au-
 gustinus** in regula vel speculo dei
 27. **Honore** coram vobis prela-
 tus sit vobis. **Ecce** reverentia auc-
 toritatis: timore coram deo substra-
 tus sit pedibus vestris: ecce represen-
 tatio humilitatis: erga omnes sententi-
 su bonorum operum se prebeat exemplum
 amabilitatis. ecce consolatio secundum **Are-
 sto.** 13. de animalibus. **Cor** est coram principum
 a quo omnia membra vicia et virtutes recipi-
 unt. **Dedit** enim magister ad sinistram par-
 tem quam ad dexteram. **Isto** modo moraliter
 prelati est cor in corpore Christi ministrum
 a quo omnes subditi recipere debent virtutes
 et solacium et influentiam sui motus.
 Debet tamen ad infirmos operari

fauorabiliter de dicitur. **V**n in libro
 de ponderibus ppositioe r. dicit sic.
 Si brachia libre fuerint inequalia
 equalibus appensis ex parte lon
 giori motus fiet. **M**oraliter libra
 est prelatas qui facta suorum sub
 ditou sedm regulas iusticie libra
 re tenetur. **I**tae quadragesimo. **L**i
 brauit in pondere montes a colles
 in statera. **A**liquando ergo contin
 git q ista libra habet loga a mag
 nam affectionem priuatam a par
 tialem ad vnam personaz. **E**t bre
 uem a paruam ad aliam: certe tuc
 brachia libre sunt inequalia a sta
 tea necessario est dolosa. **N**am illa
 persona que iacet in brachio lon
 giori maioris affectionis licet sit e
 qualis alteri in rei veritate vel for
 te minus bonus preponderabit al
 teri iacenti in brachio brauiori. **E**t
 ito non sequitur formaliter sic iu
 dicat de isto prelatas suus: ergo ta
 lis est i rei veritate: sed oportz sup
 ponere q prelatas sit statera iusta
 a non de numero eorum de quibz
 dicit psalmista. **M**endaces filii ho
 minuz i stateris vt decipiant: sed
 debet habere prelatas a subditis ta
 q persona comunis a qua quilibet
 consimili modo consolationem re
 ructionem: instructionem a exe
 plum habere possit vt merito sub
 diti dicant ei illud **T**hobie decimo
Omnia in te vno habentes te non
 debimus dimittere ire a nobis.
Quarto debet prelatas habere mo
 tum precessoris a informationis a
 hoc notatur cum dicitur Ducez **V**n
 ad boni ducis strennuitatem non
 sufficit bene monere: precipē a cor
 ripere a solis sermombus ordinaē

sed necesse est eu strennue se habe
 re a virtuose pro loco a tempe mi
 litare: a quod precepit aliis exerce
 aliquotiens factis suis debet imple
 re. **1. Mach. 2. Johannes** dum ipse
 uit verbum factus est dux i ecclesi
 a. **T**alis fuit Julius cesar qui num
 q dixit militibus suis **I**te: sed sem
 per venite. **E**t subiunxit causaz. **L**a
 bor inquit participatus cum duce
 videtur militibus esse minor: sicut
 de eo scribit **J**ohannes galensis.
Talis fuit dux abimelech qui pre
 cedens arboris ramum impositum
 q ferens humeis socijs suis dixit
Quod me videritis facere cito faci
 te. **E**rgo certatim ramos de arboribz
 precentes sequebantur ducem.
Judicium vndecimo **E**rgo ardentē
 columnam et cetera.

Lectio centesimanonagesi
 masexta. *omniq* .: .:

Qum cogitarent iustorum
 occidere infantes a vno ex
 posito filio a literato i tra
 ductionem illorum multitudmez
 filiorum abstulisti a pariter illos
 in aqua perdidisti valida **I**ta aut
 nox incognita est an a patribz
 nostris vt vere scientes. **Q**uibus iu
 ramentis crediderunt anime quio
 res essent. **S**uscepta est autz a po
 pulo tuo sanitas iustorum a i ius
 torum exterminatio. **S**icut enim e
 iecisti aduersarios nostros sic nos
 prouocans magnificasti. **P**ost
 q actuz est diffuse de nona plaga
 illata egipcjs per tenebrosi aeris
 obscuritatem. **I**n ista parte inci
 pit agere de decima plaga illata
 eidem p pmigētoz extminacōez
Et cū hoc duo facit. **N**ā pmo agit

de morte mirabili primogenitorum
 in egipto Secundo de submersione
 rationabili egiptiorum in mari tu-
 bro. Secunda ps ibi. c. ultimo Im-
 pijs aut **C**irca primū duo sūt
 Primo agit de pena mortis que i-
 ficta fuit egiptijs p diuinā ai ad-
 uersionē. Secundo de quadā pena
 mortis inficta Hebreis ppter eorū
 rebellionem ibi **T**etigit aut a tūc
 Circa primū duo facit. Nam p-
 mo agit de illi⁹ exterminacōis qū-
 tate. Secundo de eiusdem qūtitate
 ibi. **S**imili aut pena. Circa p-
 mū quōs fuit. Nam pmo ostendit qd
 ista exterminacō primogenitorū fuit
 egiptijs iuste illata. Secundo qd fu-
 it hebreis iuste pri⁹ pphata. Ter-
 cio qd fuit iustis laudabiliter accep-
 tata. a q̄to ostendit qualiter diu-
 simode se habuerūt egiptij a He-
 brei cum pena fuisset illata. Secū-
 da ps ibi. **I**lla em̄ nox ē. Tercia
 ibi suscepta ē. Quarta in lectione
 sequenti. **A**bsconse em̄ ac. Legēda
 est ḡ littera sic **C**ū cogitarent e-
 gipcij iustoz⁹ iudeoz⁹ occidere in-
 fantes. sicut ad longū habet Exo.
 pmo Vno exposito filio. Moysē
 proiecto in aqua in fiscella; a libe-
 rato a morte p filiā Pharaōis so-
 rozē matris Moysi considerantē eue-
 tum rei Exo. 2. In tradūtionē illo-
 rū. ut traduceret filios israel de
 egipto. Multitudinē filioz⁹ abstu-
 listi. i. primogenita egiptioz⁹ occidi-
 sti Exo. 12. a pariter illos a egipti-
 os pdidisti in aqua valida in ma-
 ri rubro Exo. 12. quasi diceret. Nō
 solum filios egiptioz⁹ occidisti sed
 etiā patres eoz⁹ occidisti Moysē
 liberato. Cōsequenter dicit quōs

Hec nox fuit hebreis pphata. **H**ec
 autē nox in qua primogenita egi-
 ptioz⁹ periclitati nō subitanea fuit a
 improvisa: imo deus hoc ante eue-
 lauerat Abraham; ysaac a Jacob
 dicēs eis qd in manu forti educa-
 tus eēt filios israel de egipto Vñ
 Gen. 14 Scito prensens dicit do-
 minus ad Abraham peregrinuz
 futurū semen tuū in terra nō sua
 a subiciēt omnes seruituti a affli-
 gent quadringētis ānis. Verun-
 tamen tū seruituri sunt ego iudi-
 cabo a post hoc egrediētur dicit ḡ
 Illa nox quā mortua fuit pmo ge-
 nita egiptioz⁹ cognita est a patri-
 bus nostris sciz de hīs reuelate
 ut vere sciētes quibus iuramentis
 a firmis pmissiōib⁹ crediderūt aie
 quiescentes cēt. magis patientes
 Nam certitudo de liberacone futura
 facit hominē magis patientē in i-
 iuria siue in iniurijs. Suscepta ē
 a populo tuo sanitas quidem ius-
 toz⁹ a debita iustis. Inuistoz⁹ autē
 exterminatio quasi diceret Vtrum
 egiptioz⁹ sciz iustoz⁹ sanitas a ius-
 toz⁹ exterminatio factum ē ad vti-
 litatē populi tui. Nam sicut eiecisti
 adūsarios nros a egiptios: sic nos
 prouocās magnificasti a te domi-
 nū magnificare fecisti. Vno filio
 exposito a liberato. Extra de infan-
 tib⁹ a languidis expositis Si a pa-
 tre. De expositione talium sic defini-
 nat intra. Si a patre suo sciēte: aut
 ratum habere de negato pietatis
 officio ifans exposit⁹ extiterit hoc
 ipso a patre patris ē liberatus.
 Nam in hoc casu in ingenuitatem
 libertus a seruus in libertate eripi-
 tur. Idem de languidis cuiuscūq⁹
 fuerint

fuerint etatis. **M**oraliter mundus iste filios suos tractat diuersimode quosdam sibi applicat et proficit quosdam abdicat et exponit. Applicat sibi diuites et abdicat sibi pauperes sicut egiptus filios egiptiarum saluauit. et filios israhel submersit et tamen de isto no cumeto puenit unum lucrum. **N**am diuites remanent in tutela mundi semper subiecti ipsi prelati: sed certe pauperes eximuntur a mundi huius potestate: eo ipso quod a mundi huius amicitia deseruntur. **E**t sicut quem impius et crudelis pater naturalis exponit: pius et generosus homo in eundem adoptat: ita quem mundus exponit deus adoptat et a seruitute mundi liberat. **R**om. 8. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei in quo clamamus Abba pater. **C**irca illam clausulam **S**cienter quibus iuramentis crediderunt. **N**otandum: quod bona credulitas siue fides quatuor impetrat fore appetenda. **P**rociat enim fides bene credenti peccatorum remissionem: demoniorum confusionem: optatum et persecutionem et electorum benedictionem. **P**rimo enim fides offert credenti peccatorum remissionem. **A**du. 10. de christo dicitur. **H**uic omnes propterea testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes: qui credunt in eum. **E**xemplum **I**one. 3. **C**rediderunt viri nimuite in domino et prebiterauerunt ieiunium. **D**ocet **A**rist. in primo rethorice in principio quod tria sunt que faciunt dictum alicuius credibile: quod unus non demonstratiue loquat: videlicet prudentia: virtus et beniuo-

lencia. **C**uius causa est sim eum: quod propter opposita istorum discedimus alteri non demonstratiue loquenti videlicet. **A**ut propter impudentiam qua reputamur eum ignorare: aut propter maliciam quod quis verum sciat non tamen est amicus veritatis et iusticie: aut propter defectum beniuolentie: quia in casu licet sit prudens et virtuosus non tamen reputamur eum ita beniuolum: quod velit nobis consulere quod nobis expediens indicat. **S**ed quoniam ista tria concurrunt in consiliario. scilicet quod reputamus eum prudentem: virtuosum et nobis beniuolum: tunc absque dubio credimus deus eius: quod quis ea nequaquam demonstrat. **S**ic de christo loquamur quod venit in mundum persuadere et predicare: non dicta sua scientificiter demonstrare: et ideo doctrina sua: non scientia sed fides nominat. **S**unt tamen dicta sua nichilominus credibilia propter tres rationes predictas. **T**um quod in eo viguit prudentia: cum esset sapientia dei patris: tunc quia in eo fuit virtus: quod omnia bene fecit. **M**at. 1. tunc quod in eo fuit beniuolentia ad nos quia dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. **A**pp. primo. **E**t ideo signanter dicit ps. **T**estimonium tua credibilia facta sunt nimis. **S**ecundo operatur fides demoniorum confusionem. **M**at. 17. **S**igna eos qui crediderunt. **D**ec sequuntur. **I**n nomine meo demonia cident. **E**t ideo fides dicitur scutum spirituale in quo demonia vincimur. **E**p. 6. **I**n omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. **D**icit **P**apius et habet in expositione super **I**uuealem **S**atira. 2. quod numa pompilio t. 1.

sacrificante cecidit quoddam scutum de celo quod antile dictum fuit. datumque est responsum quod illic foret romanum imperium terminatum ubi antile foret seruatum. Numa duo alia scuta fecit ut essent 12. numero: ut quod illud quod de celo deciderat maneret occultum. Moraliter scutum fidei de celo cecidit quando Christus ueniens de celo fide omnibus predicauit et ubique fuit scutum istud seruatum: demones extirpabit dominum et perseuerabit diuinum imperium. **Hec autem scuta duodecim sunt:** quia fidei articulos duo de eis apostoli fundauerunt. **Istud scutum liberat a demonibus:** quod in Damiele figuratum fuit ouemeter: quod licet in lacu cum leonibus moraretur: nulla tamen lesio inuenta est in eo: quod credidit deo suo **Dan. 6.** // **Tercio offert fides optatorum oratione Marci. 11.** **Quaeque orationes petitis credite quae accipietis et fiet uobis.** Narrat magister in historiis: quod cum Alexander uenisset in montes caspios miserunt ad eum filii captiuitatis 10 tribuum egrediendi licentiam postulantes. Cumque quassisset causam captiuitatis responderunt: quod eo quae recessissent a deo israel vitulis aureis imolando et prophetas dei dictum esse eos non reddiuros. Tunc respondit Alexander quod artum eos includeret. Cumque Augustus uiam inciperet obseruare molibus binumianis et uideret humanum laborem non posse sufficere: rogauit deum israel ut illud opus compleret. **Et ecce nunc diuino precepta montium ad se uicem accesserunt et factus est locus inuincibilis.** **Et ut ait Iosephus deus inquit quod facturus est per**

fidelibus suis: cum per infidelibus ab eo auxilium petentibus tanta miraculorum insignia uoluit operari. **Exemplum ad istud patet Iob. 2. de regulo:** cuius filius infirmabatur capharnaum. **Cuius reguli fides:** licet esset diminuta: quia non credidit ipsum posse sanare filium suum nisi descenderet corporaliter ad eum: salutem tamen filio impetrauit. **Datet etiam istud exemplum in Centurione.** **Cuius pro salute seruus deprecanti finalis responsum fuit Vade sicut credidisti fiet tibi.** **Quarto fides bene credenti confert elationem benedictionem Iob. 2.** **Dixit ihesus quod uidisti me.** **Thoma credidisti:** beati qui non uiderunt et crediderunt. **Responsum Gregorius sic.** **In hac sententia nos specialiter signifi sumus: quod eum quem carne non uideamus mente retinere si tamen fidem nostram operibus sequimur.** **Ille etenim uere credit qui exercet operando quod credit distinguunt autem doctores de fide: quod fides quaedam est informis: quaedam formata.** **Informis est quando est sine caritate sicut est in demonibus et malis hominibus.** **Formata dicitur quando caritate uiuificatur.** **Et ideo dicit Magister sententiarum libro. 3. cap. 31. quod aliud est credere deum et aliud idem et aliud deo credere.** **Credere deo est credere esse uera quae loquitur.** **Quod et mali faciunt. et nos credimus homini sed non in hominem.** **Credere deum est credere quod ipse sit. quod etiam mali faciunt.** **Credere in deum est credendo amare et amando in eum ire.** **Et haec est illa credulitas sola quae facit hominem siue animam hominis esse rectam.** **Per cuius contrarium**

dicatur **Abba** dicitur. Qui incredulus
 ē anima ei? nō erit recta in semet
 ipso. Justus autē ex fide sua vivit et
 signatē dicit qd aīa increduli qui
 fidem formatam nō hz; nō est ecā
Ubi notandū qd est de aīa hu
 mana moraliter sicut de triāgulo
 naturaliter constat esse. Nullus ei
 triāgulus plures angulos rectos
 habere potest sed tantum unum et ta
 men ab illo totus triāgulus de
 nominat rectangulus vel orthogo
 nus. sicut in penultima cōdusione
 elementoz et i. **E**udidis patet. **C**
 uis figuraz ipse Pitagoras nomi
 navit dulcarnon. Sic enī narrat
Alexāder neq; li. de naturis reruz
 dulcarnon fuit figura Pitagore.
Et dicit dulcarnon a dulia carnis
 id ē ab immolacōe carnis thau
 ri quem item phs immolavit Jo
 ui ob inuentionem dicte cōdusio
 nis. **A**b hac g; cōdusione habeo
 qd totus triāgulus ab vno āgu
 lo recto triāgulus denominat re
 ctangulus. **E**t eodem modo est de
 anima humana moraliter. Anīa
 enim humana triangularis esse
 dimoscitur p memoria; intelligē
 tiam et volūtatem. **V**nde Aug⁹ 10.
 de trinitate c. 18. **N**ulla istarū pso
 narū seu virium dicit anima esse
 recta nisi a sola voluntate. **N**on ei
 dicit anima recta ppter bonitatem
 memorie; nec a bonitate intelligē
 tie. **M**ulti enim reperiuntur valde
 secunde memorie et subtilis et pspi
 catis intelligentie qui tñ nō sunt
 recti nec iusti: imo qñq; valde dis
 torti et iniusti. **R**elinquit g; qd aīa
 hūana dicit esse ecā a sola volū
 tate a qua sola exiit recta homo

dicat iustus et rectus. **E**t idō rācōna
 biliter cōducit Anselm⁹. 8. de li.
 arbi. qd iusticia ē rectitudo volūta
 tis. **E**st g; magna vanitas qd ho
 mo nititur totis virib; illas ptes
 rectificare que eum nō faciunt re
 ctum et illam potētiam dimittit in
 cultam a q; tota ipsius sumitur re
 ctitudo. **S**ūt enim homines cōmu
 niter curiosi vt multaz scīaz veri
 tates memoriē teneāt et eas p intel
 ligentiā diligentiē discutiūt. **S**ed qd vo
 luntas eoz amoē dicit primi inflā
 met nō curāt. **A** q; solo hō dicitur
 rectus **C**ant. i. **R**ecti diligūt te **E**t idō
 nō imerito plangit ppha Mich⁹ **A**
Perijt scūs de terra et rēus in homi
 nib; nō ē. **C**ui⁹ ecā assignat **E**cc. i. **S**
 Solū modo hoc inueni qd de⁹ fecit
 hominē rectum et ipse se immiscu
 it infinitis qstionibus. **E**t idō vt re
 ctē credam⁹ et bñdictionem elec
 toz habeam⁹ fidē nrām catholicā
 caritate informare dēmus **Gal. 3.**
Qui ex fide sūt bñdicent **L. 199**
A **H**scōse ei sacrificabant ius
 ti pueri bonoz et iusticie
 legē i cōcordia disposuerūt
 filie hō et mala recepturos iustos
 prias oim decāntantes laudes **R**e
 sonabat autē incōueniēsimicoz
 vox: et flebil⁹ audiebat plāctus
 ploratoz infantū. **Q**uod q; tacta ē
 plaga mirabil⁹ q; p mōgrita egip
 tioz fuerūt occisa. **H** agit de plāc
 tu miserabili q; oēs vlt⁹ sūt lamēta
 ti **E**t cōtra hoc duo fāt. nā pmo a
 git de hebreoz leticia et exultacōe
 2° de egipcioz lamētacōe et tristi
 cia i. **R**esonabat **C**itea p mū nā
 rat qd hebrei nocte illa istiterūt tō
 licet laudi diuine ope corde et ore
 t. 2.

ope quia sacrificabant corde q̄a
ad legē istā seruandā sepabāt: o
re q̄a laudes d̄o decābant. et hoc
ē q̄d d̄t **A**bscōse em̄ sacrificabāt
iusti p̄uei bonoz et hebrei filij pa
triarcharū occulte fecerūt phase
Exo. 12. q̄d etiā de nocte fecerūt. si
cut ibi p̄z. **E**t in domib⁹ iudis. et iō
absconse fecerūt et q̄ntū ad tps et
q̄ntum ad locū et figurā et modū.
Absconditū fuit illud sacrificiū:
q̄a figura fuit sacrificij n̄i in no
ua lege. **E**t iusticie legē in concordia
disposuerūt et disposuerūt istud bo
nū fore in p̄petuū de celebracōne
phase in concordia. in cōsuetudine gē
tis illi⁹: q̄a exneus nō respicatur
ex eo n̄ circūcideret s̄m q̄ p̄cipat
eis d̄. **E**t ecce quō disposuerūt se
in corde tripliciter. **P**rimo disposuerunt
se deo fore obediētes: disposuerūt
se fore patientes et disposuerunt se
fore grās d̄o agētes. **Q**uātum ad
primū disposuerūt legē in concordia:
sicut expositū fuit. q̄ntum ad secū
dū d̄t: q̄ disposuerunt se iustos re
cepturos s̄litter tō et mala. dispo
suerūt patientē et eq̄mimē se recep
tuos a d̄o taz. p̄spera q̄ adūsa. ad
ūsa sine murmuracōe. p̄spera sine
elacōne. **Q**uātum ad terciū d̄t: q̄
hec disposuerūt decāntes laudes
patrias et laudes q̄s a patrib⁹ di
dicerāt q̄d ē extra nōnullos q̄ non
laudes scōz patz s̄ cantilenas p̄
eligūt cātare metricū. **A**lia l̄ra h̄z
Patri oim decāntes laudes et s̄
tētia p̄z. **S**z q̄litter tunc se habue
runt egipci⁹ declātur cū sequit̄. **R**e
sonabat at̄ incōueniens inimico
rum et discordās egipcioz vox. **F**rāt
em̄ plangētes sine concordia et sine

uēienti p̄p̄ōcōe ex̄p̄ēt voces su
as et flebil̄ audiebāt plā d̄z plo
ratorū infantū **M**aḡ em̄ fuit mafia
doloris tot innocētes occidi s̄l. et
subito cōsideraret // **C**irca illā dau
fulā. **I**usticie legē i concordia dispo
suerūt. **N**otandum ē q̄ rēores rei
publice quicūq̄ circa leges statu
ēdas ad om̄dū subditoz i h̄is
v̄bis q̄d dupliciter informant. **R**eq̄
runt nāq̄ leges ad hoc q̄ debito
modo s̄iāt subtilitatē matuē delibe
racōnis et vtilitatē secure cōhabi
tacōis: auctoritatē māsire ob liga
cōis et eq̄litate mēsure et distrib u
cōis. **P**rimo mō vt quo ad subti
litate debito mō statuant requiri
tur maturitas deliberacōis. et hoc
notat cum dicitur. **D**isposuerunt
Non em̄ subito neq̄ ex abrupto
p̄nt leges vtilē et vniūsaliter sta
tu. **I**n cuius figurā **M**oyles cum
d̄no. 20. dieb⁹ fuit q̄n legem scrip
taz accepit. p̄ q̄d etiā tps ieiunū
fecit cōtinuū ad designandū q̄ legis
latores sobrietati nō festis et di
uini vacare d̄nt p̄ tpe q̄ leges cō
dūt. **S**ūt em̄ leges q̄ ordinant ad
bonū aie. **P**incipalior res artib⁹
medicaminū q̄ ordinant ad bonū
corpis: sic d̄t **A**ristotiles. 3. **P**oliti
coz. **C**ū ḡ leges medicinales hōi
b⁹ nō dent sine p̄uua meditacōe
sollicita et secura seu matuā cōstat
q̄ nec leges morales sine matuita
te debita dari d̄nt. **E**t iō scribit **I**u
stinian⁹ in p̄logo **I**nstitutionū q̄
cū sūma diligētia et sūmis vigilijs
p̄ prudētissimoz viroz sollicitiaz le
ges fecit i illd̄ vnū volumē op̄igi
Est ei legispositia p̄ncipal̄ p̄s poli
tice. et maxie necm̄ ē vitati hūane

q̄ aliqui fiant boni legispositiui si-
 ue legislatores. sic docet **Arest.** 10
Ethi. Probat ei ibide; **Arest.** 3. vlti-
 timis c. tres conclusiões. **Prima** Ad
 faciendū hoies v̄tuosos nō soluz
 sufficit sermo p̄suasiu⁹. **Secūda** ē q̄
 ad hoc necessaria est bona cōsuetu-
 do. **Tercia** ē q̄ bona cōsuetudo sine
 bonis legib⁹ haberi nō p̄t. **Pria**
 conclusio patet: q̄a iuuenū aliq̄ sūt
 liberales: aliq̄ regnēs. a aliq̄ insa-
 nabiles. **Libales** sunt qui apti na-
 ti sunt su gere turpes delectatiões
 ex sola verecūdia. **Regnēs** sunt
 a imobediētes qui q̄lescumq; dele-
 ctatiões p̄sequātur nisi p̄ penaz
 cōteritiā castigētur. **Insanabiles**
 sunt qui neq; p̄suasiōib⁹: neq;
 penis a prauis delectatiōib⁹ retra-
 hūtur. **Pro** p̄mis at̄ iuuenib⁹ suf-
 ficit sermo p̄suasiu⁹ qui statū alli-
 ciunt ad v̄tutem: cōsiderata turpi-
 tudine viciose delectatiōis a pul-
 chritudine honeste v̄tutis. **Pro** i-
 obedieētib⁹ a rebellib⁹ nō sufficit
 sermo p̄suasiu⁹ sed requirūtur pe-
 ne a punitiões in p̄sonis vel in re-
 bus. **Pro** insanabilib⁹ q̄s nos in-
 corrigibiles vocam⁹ requirūt exētia
 tiō sūt mors. **Dicit** **Galien⁹** in dy-
 namide: vt recitat **Victorin⁹** 31. li-
 suo filium. c. 200. **Omne** auxiliū
 medicie totū corporis triptū est
 viz medico: ferro a igne: **Qd** si me-
 dico curari nō p̄t: ferro a igne cu-
 ret. **Si** at̄ nec ferro: igne curet. **Qd**
 at̄ nullo istoz triū curari poterit
 incurabile est mēt. **Moraliter** me-
 dicamentū est occulta cōrepcō a
 caritatis. ferro p̄clamatio. ignis
Exercitatio vel seq̄stratio corporal
Et qui nullo istoz triū ē curabil

insanabilis iudicatur: cui delectatio
 vel exterminatio s̄m **Arestotilez**
Patet ergo q̄ non sufficit ad hu-
 manam v̄tutem solus sermo per-
 suasiuus. **Secūda** vero conclusio q̄
 ad hoc necessarie bona cōsuetudo
 requiratur sequitur ex p̄dictis. **Illud** ei
 necessarium est ad salutem p̄ qd̄
 exterminat passio indinās ad vi-
 ciū: s̄ h̄modi est sola bona cōsuetu-
 do. **gr̄c.** quia sicut dictū est: sola
 doctrina nō sufficit. **Triplex** em̄
 fuit antiquoz s̄ma de eo qd̄ est ho-
 nes v̄tuosus fieri. **Dixerūt** ei qd̄ a
 q̄ hoies sūt boni p̄ naturā: puta
 ex nāli cōplexione cū imp̄ssioe cor-
 porū sup̄ celestū. **Alij** dixerūt q̄ ho-
 mines sūt boni p̄pter exercitiū. **Ter-**
cij dixerūt q̄ p̄ doctrinā. **Et** ista ta-
 dicta sūt aliq̄liter vera. **Nā** quidā
 mox a natūate sūt dispositi ad for-
 titudinē vel temperātiā: sed hec
 naturalis dispositio est v̄tus imp-
 perfecta. sicut d̄ **6. Eth.** **Vnde** ad ei⁹
 p̄fectionem requirit̄ doctrina q̄ ē
 p̄fectio rationis. **Sed** cum v̄tutes
 morales sint in appetitu nō sufficit
 cū nāli dispositiōe doctrina: s̄ v̄te-
 ri⁹ requirit̄ cōsuetudo p̄ quā ip̄e ap-
 petitus indinet̄ ad bonū. **Qd** ei cō-
 suetudo bona quandā violentiaz
 indinātiōe ad bonū. **Ex** quo patet:
 q̄ ad bonitatem mox requirit̄ bo-
 na cōsuetudo. **Tercia** conclusio
 videlicet q̄ ad bonaz cōsuetudi-
 nem requirūtur bone leges sic of-
 feditur. **Bona** cōsuetudo idē ne-
 cessaria est ad bonos mores: quia
 cōsuetudo bona inducit necessi-
 tatem quandam ad bonum: sed
 hec necessitas sine legibus bene
 ordinatis nō habetur. **Habet**

enim lex quandam vim coactiuam
 in quantum per multitudinem vel sal-
 tem per aliquam scilicet personam quam vice mul-
 titudinis gerat instituit. et ideo neces-
 sarium est habere bonos legislatores
 tum propter iuuenes qui sine difficultate a
 vanis non retrahuntur: tum propter
 viros in perfecta etate: ut per leges bo-
 nas bonae consuetudines in eis reue-
 ntur. Requiritur ergo leges quantum ad
 sui institutionem subtilitatem mature
 deliberacons. quod notatur cum dicitur. Dis-
 posuerunt **Seci. 19** In eis sapia dispo-
 sitio legis. **Secundo** requirunt le-
 ges utilitatem secure cohabitaco-
 nis. **Hec** est causa finalis legum ut
 homines possint ad inuicem cor-
 diter habitare. quod notatur cum
 dicitur. **In concordiam.** Unde **St. Are-**
stoteles. 3. Politicorum. quod ciuitas est
 coactio bonarum actionum propter be-
 ne viuere ex gentibus et domibus
 gratia vite perfecte et per se sufficientis et
8. Ethicorum ca. 1. dicitur. quod aicitia max-
 ime videtur continere ciuitates. et legi-
 positores magis student circa eam
 quam circa iustitiam. Concordia enim
 aliquid simile aicitie videtur esse. Hanc
 autem maxime appetunt. et contumacem
 inimicam existentem maxime ex-
 pellunt. **Hec Aristoteles.** Et ideo **fm**
philosophorum. 2. Ethimologiarum ca. 6. In
 descriptione populi cadit concordia
 dicitur ei quod populus est humane mul-
 titudinis ceteris iuris consensu et cor-
 di coactione sociatus. Et concordat cum
 dicitur **Aug. de verbis domini in monte**
sermone. 26. ubi commendans vni-
 tatem dicit sic. Vnum cogitate fratres
 mei et videte in ipsa multitudine:
 si delectat nisi unum. Ecce deo propicio
 quod multi estis. Quis vos ferret nisi

unum saperetis. **Vnde** de multis quae
 ista. Da unum a populus est: tolle unum
 a turba est. **Hec Aug. Secundo** tamen
 de ciui. dei ca. 22. dicit **Aug. 9.** quod sit
 populus secundum sententiam Scipionis
 et dicit quod respublica est res popu-
 li. **Primo** autem dicit Scipio non om-
 ne ceterum multitudinis: sed ceterum iu-
 ris consensu et utilitatis coactione soci-
 atum. **Alia** adhuc replicat diffini-
 tionem populi. 19. de ciuitate dei. ca.
 22. que est talis. Populus est ce-
 tus multitudinis rationalis. res
 quas diligit concordia communiōe
 sociatus. **Prima** tamen diffinitio
 videtur melior que populum potest
 esse ceterum iuris consensu sociatus.
Sed in omnibus istis diffinitioni-
 bus satis liquet quod nulla multitu-
 do sine concordia populus dici
 potest. Res vero publica sine po-
 pulo esse non potest. **Et** ideo dicit
Aug. 9. recitans verba Scipionis
 2. de ciui. dei. ca. 21. quod quemad-
 modum armonia in canu est: ita
 est concordia in ciuitate. Sic enim
 ex distinctis sonis in fidibus et in ti-
 bhis concertus efficitur.
Ita ex summis et infimis et medijs inter-
 iectis ordinibus concordia statu-
 itur ciuitatis. **Hec** concordia: hec
 vnaminitas et dilectio mutua finis
 est que legispositor intendit **Rō. 13.**
Pietudo legis est dilectio. Et 1. Thim.
1. finis autem precepti est caritas. **Ter-**
cio requirit leges in republica qualescunque
 auctorem mansure obligacois: ut sic
 non sine summo consilio instituunt: ita
 nec sine ceteris maioris abrogent. **Re-**
citatur autem **Arest.** legem per podam vni-
 de antiquis legislatoribus. **2. Pol. i.**
multis et specialiter quod statuit tunc legem

quantum ad legiflatores q̄ q̄si
cumq; adiuuaret aliqd nouuz
expediens ciuitati: honorem ali
quem reportaret. Et quia ista lex
videatur habere bonam apparenti
am occasione huius legis disputat
istam questionem. ¶ **V**trum ciui
tati semp expediat mutare patri
as leges p̄ meliorib; legibus no
uiter adiuuans. Et videtur q̄ fiet
q̄d simpliciter. **T**uz quia sic est in
alijs artib; quibuscumq; sicut in
medicinali et in musica q̄ aliq̄ ap
probata ab antiquis doctorib; suis
mutata: tū q̄ multe de legib; tali
b; h̄nt valde barbarice et irrationa
biles. sicut q̄ ciues poterāt videri
vixores suas p̄ ferro: tuz q̄ homines
antiqui fuerūt q̄si brutales et insēsa
tissimi q̄a leges sunt scripte vniū
silitate actus at̄ hōim p̄ticularis
sunt et varij: nec possunt p̄ vnā le
gem regi. ¶ **A**d istam q̄tionem
vult **A**ristoteles dicere: q̄ nullo
modo expedit ciuitati q̄ facilitate
mutet vel abroget leges antiquas
pro nouis legibus etiam si aliqd
modicum vtilitatis ciuitati pue
niet p̄ nouas. Et ideo dicit q̄ illa
lex p̄podiā mala fuit qua statu
it q̄ adiuuanti nouam legem et
vilem ciuitati aliq̄s h̄nt habere
q̄a p̄ hoc inuenes et ingeniosi diste
rent et adiuuand; nouaz legū
sub spē boni cōis et ad abrogacō
nem veterū. sic de facili induerent
mutacōem totū veteris pollicie. Et
iō d̄t **A**rist. q̄ leges at̄que debēt
eē magne reuerētie et stabilitatis.
¶ **V**n̄ facilitate d̄t leges nouas et
mutare at̄q̄s ē m̄pliciter nociuū
q̄a hoc nichil aliū est q̄ assuefaci

hoies ad solūendū leges et ad p
uipendendū obligacōe; legis. et
iō meli; ē sumē modicos et leues
errores q̄ solūe leges at̄q̄s: quia
q̄ fr̄q̄nter leges mutāt p̄ no cēt
q̄ p̄sunt: q̄a assuefaciūt ciues ad
nō obseruāda statuta p̄ncipū et
p̄cepta. ¶ **V**n̄ tenet **A**rist. q̄ q̄ faci
liter legē mutat: legis v̄tute; debi
litat. Nec ē simile fm eū de artib;
et legib;. ¶ **N**ā v̄tus et efficacia arti
um et sc̄iaz h̄nt datur sup̄ racōe; et
ex tali rōe h̄nt vi suā. **L**eges at̄ po
sitiue in ml̄tis nō h̄nt obligacōe;
n̄ ex consuetudine et obseruātia et re
sultate. Et iō d̄bitate consuetudie;
est d̄bitate legē. ff. de legib; et se
natus cōsultis et longa consuetudie.
Lege nō oī q̄ a maiorib; cōstituta
sunt ratio d̄d̄ p̄t et le. sequenti et iō
rōes eorū omnium q̄ instituitur
inquit nō oportet alioquin mul
ta ex h̄is que certa sunt subuente
rentur. Si vero essent aliq̄ leges a
t̄que que manifeste continerent
p̄ncipem ciuitatis de maturo con
silio abrogare deberent. sed quod
nullo consensu nec hoc omniter
fr̄q̄ntaretur. Et ideo dicit signan
ter **V**alerius libro. 2. de institutis
Marfitiensium q̄ in eorū ciuitate:
condita v̄te seruatus ē quidam
gladius vsq; ad temp; suū quo
noxij iugulabātur: rubigine quī
dem exsecus et vix sufficiens mini
sterio. sed iudex in minimis quo
q; rebus omnia at̄que consuetu
dimis monumenta seruare debet.
¶ **I**n huius figuram lex mosayca
in lapidibus scripta erat. **L**eges
etiam romanorū in duodecim ta
bul; eburneis scribebant i signū
k. 2.

Stabilitatis future. Narrat ad if-
 tuus propositum Trogo propeius li-
 bro 6. c. 4. // Quarto requirunt le-
 ges equalitatem mensuræ et distribu-
 tionis: ut viz leges sint omnibus
 cōes q̄ sunt eiusdē obediētiæ: ut qd
 vni talū liceat omnib⁹ liceat. Et
 qd interdicit vni omnib⁹ sic iter-
 dictū. Hoc tñ sic intelligi nō debet
 q̄ oīs lex eq̄liter omnes ciues cō-
 plectatur cū alie leges deuant mī-
 litib⁹: alie agrolis: alie artificib⁹
 alie dñis: alie seruis: s̄ oib⁹ eius-
 dem status et obediētiæ debet lex eis
 data eē cōis. Et ideo qui volunt a-
 liquā rem publicam seu cōitatem
 quācumq; instituire ex psonis oī-
 no equalib⁹: necessario destruit
 ordinē et pulchritudinē rēpublice
 q̄ stat in diuersorū graduū cūci-
 enti pportione: ut St. Aug⁹. 9. de ci-
 uita. dei ca. 20. q̄ par omnū rerū
 ē tranquillitas ordinis: Ordo vō
 ē pariū et dispariū rerū sua cuiq; lo-
 ca tribuens dispositio. Ac p hoc vō
 ē omnimoda paritas ibi null⁹ ē
 ordo. Aristoteles St. 1. Pol. q̄ lex
 ē quidā ordo et bona legislatio est
 bona ordinatio. et 3. Pol. 8. q̄ iu-
 stum ē equales fm virtutē et equale
 meritū recipere et inuales ineq̄-
 le. Est em vnitatis ciuitatis sicut v-
 nitatis aīalis q̄ in bona pportioe cō-
 sistit. **Lectio ducentesima**

Simili autē pena seru⁹ auz
 domino afflic⁹ et popula-
 ris homo regi similia pas-
 sus. Similit̄ omnes. q̄ vno nomi-
 nis: mortuos habebant innum-
 erabiles: nec enim ad sepeliendū vi-
 uū sufficiebāt: quoniam vno mo-

mēto: q̄ eāt p̄datorū natio eorū
 exterminata ē. De oib⁹ ei non cre-
 dētes ppter beneficia tunc cū p̄mū
 fuit exterminū p̄mogenitorū spo-
 sponderūt se populum dei esse. //
Postq̄ adūm ē de mirabili exter-
 minatione p̄mogenitorū in egipto
 q̄ntū ad equalitatem ei⁹. **H**ic agitur
 de eiusdē pene magnitudine quā-
 tū ad ipsi⁹ multiplicē acbitatē. //
Circa qd tria facit. **P**rimo ostēdit
 q̄ illa pena nulli pepit ppter ge-
 neris nobilitatem. **S**ecūdo: q̄ nul-
 li pepit ppter ep̄is impozuitatem
 Et tercio q̄ nulli pepit ppter sta-
 tus insensibilitatem. **S**ed a. i. **C**um ei
 quietum **T**ercia i. **T**ūc oratio //
Circa p̄mū dicitur tria. **N**ā p̄mo
 enarrat pene gnalis indr̄na **S**ecūdo
 sepulture legalis insufficiētia **T**er-
 cio orationis aliquis euidētia //
Circa primū dicit: q̄ in pena ipsi-
 us plage q̄ exterminabatur egipti-
 orū p̄mogenita fuit duplex idif-
 ferentia: q̄ cōiter et indr̄ter affli-
 gebatur dñs et seru⁹: rex et vulg⁹
Simili inquit pena ac̄ Et ex hoc cō-
 cludit q̄ omnes simul vno nomi-
 ne mortuos habebāt innum-
 erabiles. **I**nsufficiētia vtro se-
 pulchre subiūgit p tanto: q̄ mōr-
 tuū fuerunt tot q̄ viuū defecerunt
 p̄ tristitia: nec suffecerunt ad se-
 peliendum mortuos. **V**nde sub-
 dit. **N**ec enim ad sepeliendum
 sufficiebant: quoniam vno mo-
 mēto que erat p̄datorū natio
 eorum id est p̄mogenita: exter-
 minata est ac̄. **E**t terciū est ali-
 qualis contritionis euidētia: q̄
 tunc in egiptiis apparuit: q̄ illi
 qui nullo modo volebant credere

propter ipsa beneficia tunc quoniam exter-
 minum factum est primogenitorum spo-
 sponderunt se populum dei esse. et
 miserunt se velle subici deo tali pac-
 to quod plaga cessaret. Vel legit ali-
 ter de hebreis qui ante mortem primo-
 genitorum visis alijs plagis egipti-
 orum a beneficijs sibi prestitis non credi-
 derunt profecti in deum: sed tunc primo civi-
 derunt mortem primogenitorum confessi sunt
 se populum dei esse. Et nota quod etiam po-
 nuuntur historialiter peccata que co-
 tidie fieri cernuntur inter gentes. Di-
 citur enim quod de quibus familia iacebat
 vnde mortuus. et quod iste erat de nati-
 one clarior: quod primogenitus. Et vi-
 sa illa plaga egiptij egerunt peni-
 tentiam factam. et sponsponderunt se fili-
 os dei esse. Isto modo moraliter visus
 est aliquis dominus vel familia in qua non ia-
 cet aliquis mortuus peccato: imo for-
 te plures: quod stultorum infinitus est
 numerus. Et primo. Item confidit
 minus ad oculum. Illi qui deturunt esse
 prelatos: et nobiliores genere pluri-
 mum inveniunt mortui morte culpe.
 Item et hoc propendere possumus evi-
 dentem quod facta est prima non nullorum: que
 tunc infirmitatis vel aduersitatis da-
 mat ad deum plus timore pene quam a-
 more iusticie. et itro quoniam restituunt
 tunc sanitati vel prosperitati redeunt
 ad solitam prosperitatem: sicut de lupo
 metrico dicitur. Deu cum languebat
 monachus lupus esse volebat. Sed
 dum valuit mansit ut ante fuit. Itē
 dum fero languore fero religionis
 amore. Exps languoris non sunt me-
 mor huius amoris. Sic antiochus
 a deo passus permisit se iudum futu-
 rum et omnem locum terre perambulatum
 et predicatum dei potestati. 2. Ma-

et. 9. quod non fecit. Circa illam
 clausulam Popularis homo regi-
 filia passus. Notandum est quod aliquis est
 ea statum regum de creuerunt antiqui
 solliciti observanda. scilicet plationis et
 gie necessitate: instituciois congrui-
 tatem: execucois aucter et bone co-
 uersacois pbitate. Circa primū
 est aduertendum quod necessitate egie
 plationis pulchre de dat Petrus
 Rauan. in suo eplari epla 1. Vbi
 dicit sic. Ad extollenda iustorum pre-
 conia et reprehendas insolencias
 transgressorum prospiciens e celo. Jus-
 ticia erexit in populis regnatum
 solia et diuersorum principum potates
 Caruisset namque libentius humana
 conditio iugo dominij: nec libta-
 tam a se quam eis natura donaue-
 rat homines abdicassent nisi quod i-
 punita licentia scelerum in euident-
 am humani generis perniciem re-
 dun ddbat. Et sic necessitate qua-
 dam oportuit naturam subesse ius-
 sticie et seruare sub iudicio liberta-
 tem. sed nec extrinsecus exquiri-
 deuit speciem aliquam creature:
 cui se representata per hominem ce-
 lestis ymago subiceret. sed homo
 prelatus est homini ut gratiorem
 prelaturam efficeret ydemptitas
 speciei. potissime cum diuina sen-
 tentia prefecit ad regimen popu-
 locum romanum imperium: dum
 ostensa sibi figura numismatis
 in redditione census et solutioni-
 bus tributorum pre ceteris regi-
 bus cesaree fortune presigniuat
 fastigium: cui subiecit omnino-
 das naciones: non ad hoc soluz: ut
 eis imperando preesset: sed ut ip-
 sus potius iusticie copia ministrato

p̄deset: ne p̄ impunitatem crimi-
 nū cōualeſcat insolentia trāſgreſ-
 ſoz. **Nec ille** In qua ſentētia tres
 q̄ſtiones ſoluūtur. Prima q̄re ne-
 ceſſe fuit regimen regis in hōmi-
 nes introduci: quia homo deſideret
 naturaliter libertate gaudere. **Ra-**
 tio eſt: ne impūta licētia ſelecū
 iuſticiā extirparet: a ideo oportu-
 ite libertatez ſubſiſte iuſticie. **Secū-**
 da q̄re nulla ſpecies aīalis creaturē
 aſſumpta ē in regimine hominis
 viz quia homo ē animal ratiōate
 habēs in ſe ymaginē trinitatis a
 iō nulli creature ſubici debuit cor-
 porali q̄ ymaginē tali caret: nec a-
 gelus ei p̄latus ē ſed homo homi-
 vt gratioſam p̄laturam efficeret
 idemp̄titas ſpeciei. **Tercia:** q̄ ex ſē-
 tentia deī liquet quis inē rēges re-
 gendi teneat faſtigium: q̄ a viz i-
 mperator ex ſentētia ſaluatoris **Ma-**
th. 23. Reddite ḡ q̄ ſunt ceſaris ce-
 ſari a q̄ deī deo. Regna vero q̄tuor
 imperia a p̄ceſſiſſe cognoſcimus
 ſm **Cronicas** a in **pp̄hetia** legim⁹
Danielis: viz **Aſſirioz:** **Persarum**
Grecoz a **Romanoz.** Imperium
 vero romanoz q̄d p̄ **Cōſtantinū**
 ad grecos fuit deuolutum trāſtu-
 lit romana ecclia in theutonicos i
 p̄ſona karoli magni filij **Pippini**
 tpe **Stephani ſecundi** ex de elecōe
 a eledi potestate ca. **Venerabilē.**
Hic at eſt ex regū cui omnes ſub-
 ſūt nacōnes a populi: qui viz tem-
 poalia ab eo recipiūt. **Sacerdotio**
 tamen ac ſūmo pontifici dūt ſub-
 eſſe. ſicut de dātur ex de maioritate
 a obia ca. **Solite.** Pontifex em̄ in
 ſpūalib⁹ antecellit q̄ tanto t̄p̄ ali-
 b⁹ ſūt digniora q̄nto anima p̄fer-

tur corpori. **Vñ** imperatori p̄celle-
 re de dātur i decretali p̄dicta dupli-
 citer. vel duplici auctoritate. **Qua-**
 tū vna eſt q̄ dominus dixit **Iherē-**
mie qui ſacerdos fuit. **Ece** oſtuiti
 te hodie ſup̄ gētes a regna **Iherē-**
p̄mo. **Alia ē Gen. 1.** ubi dicit: q̄ de-
 us fecit duo magna luminaria:
 duas potestates iſtituit q̄ ſunt pō-
 tificialis a regalis potestas ad ec-
 cleſie firmamētum: ſed illa que p̄-
 eſt dic̄ ſpūalibus maior ē. que
 vero nocti: carnalib⁹ minor ē. **Se-**
cūdo de rēgie iſtitucōnis congrui-
 tate eſt ſc̄dum: q̄ iſtitucō reg-
 ſiue principis quā duplici via ſo-
 let eē legitima: viz dīma p̄miſſiōe:
 ecclie collacōe: ḡnis ſucceſſiōe. a v-
 namini elecōe. **Exēplū** p̄mi de **ſaul**
a 88. 1. Reg. **Exēplū** ſecūdi quō
Moyſes p̄fecit **Iohie** **Deutro.**
3. Et **Samuel** v̄xit **Dauid** i regē
 in figura q̄ v̄cari⁹ xp̄i a p̄latus
 ecclie cōfert principatuz a regi-
 am potestatem ad vtilitatez ecclie-
 ſie. **Vñ** a viz a auctoritas exami-
 nādi p̄ſonam electaz in regem a
 p̄mouendi ad imperiū ad papā
 ſpectat. ſicut patet ex tra de electō-
 ne ca. **Venerabilē.** **Exēplū**
 terci de **Salomone** filio **Dauid** a
 multis alijs. **Exēplū** quarti de
Veſpaſiano a multis alijs q̄ elec-
 cōne populi v̄l ſenatus adepti ſūt
 regiam dignitatem. **De** q̄dam ac
 principis elecōne mirabili n̄arrat
Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi ita di-
 cens **Apud** **Trachia** in regis ele-
 ctione nō nobilitas p̄uauet: ſed
 ſuffragium vniūſoz. **Populus**
 em̄ elegit ſpectabilem in morib⁹
 l̄ iueneratū demētia: l̄ i am̄is ḡuez

sed hoc i eo qrit cui liberi nulli sut
Ra qui p̄ fuerit ecia si vita polle-
 at nō admittit ad regēdum. a si
 forte dum regat genuerit exuitur
 potestate. **I**deo hoc maxime custo-
 diatur ne fiat hereditariū regnum
 deinde si rex p̄ferat maximā equita-
 tem nolūt ei totū licere: sed p̄o. rec-
 tores accipit: ne in causis capitūz
 solus iudicet a si displiceat iudicā-
 tum ad populūz reuocat. atq; ita
 datis iudiciūz. **A**o fertur sententiā
 cui necessario acquiescere ē. **Dee**
Solin⁹ Tercio de regie execuōis
 auctoritate potest exponi illud p̄-
 uerbioz. 30. Rex qui sedet i solio
 iudiciūz dissipat omne malū in tui-
 tu suo. **V**bi quatuor conditiones po-
 nūtur necessario requisite ad hoc
 q̄ regia auctoritas executionē de-
 bitam sociantur. sciz. tranquillitas
 in presidendo. quod notatur cum
 dicitur. Rex qui sedet. **E**quitas in
 discernendo: quia in solio iudiciūz
Perspiciat in inquirendo. intui-
 tu suo a veritas in puniendo dissi-
 pat omne malū. **Q**uarto p̄cipue
 pensabant antiqui regie conue-
 sationis p̄bitatem: vt sicut prece-
 dit a precellit ceteros dignitate ē
 gali sic antecedit bonitate moali
Vn̄ **S**en. epla. 2. **N**aturē ē nō dete-
 riorib⁹ potiora submittere: si meli-
 orib⁹ **A**rietes qui ducatu p̄fūt
 gregib⁹ aut maximā cornua ha-
 bēt aut vehementissima. fortissima
Non p̄cedit armēta degener tau-
 rus sed qui magnitudine ceteros
 mates vincit. **E**lephātoz gregez
 excellentissim⁹ ducit. **S**ūma felici-
 tas erat gētiūz in aureo seculo: in
 quo nō poterat potēior esse p̄ me-

lior. **I**n illo igit seculo q̄s auctūm
 phibet penes sapiētes fuisse reg-
 nū possidem⁹ indicat q̄n officium
 erat imperare n̄ regnū. **Dee** **S**en.
Et **B**oeti⁹ de iso. li. 1. p̄sa. 9. Et sic.
Tu iquit hanc sententiāz ore **P**la-
 tonis sanxisti **B**eatas fore respbli-
 cas si eas vel studiosi sapie rege-
 rent vel eaz rētores studere sapie
 cōtingeret **V**n̄ metrice dicit. **R**egē
 btā foret si vel cōtingeret eē **P**hos
 reges l̄ reges p̄hari. **L**cio 201.

Qum ḡ q̄etū silentiū tene-
 rent oia a nox in suo cur-
 su mediū it̄ h̄ret oipotēs
 sermo tu⁹ dñe exiliens de celo a re-
 galib⁹ sedib⁹ venit durus detella-
 tor in mediā exterminij terrā p̄hi-
 lje. **G**ladiū acutū insinulatum i-
 perū tuū portans. **E**t stans oia re-
 pleuit morte a vsq; ad celum atti-
 gebat stās in terra. **P**ostq̄ of-
 tensu; ē q̄ pena exiāōis primo-
 gētoz nulli peccat p̄pter ḡnis no-
 bilitatē: q̄a eq̄lie afflirit rēge a vul-
 gū dominū a suū. **I**n ista l̄ra osē-
 q̄ner dedatur q̄ ecia nō peccat a
 liquib⁹ p̄t̄ t̄pis ip̄ortunitatē. **C**uz
 nox sit t̄ps hūmane q̄ete deputa-
 tū molesti⁹ affligit ois adūfitas
Vnde i ista l̄ra tria fiunt quia
 primo describit̄ h̄oā decurrens. **S**e-
 cūdo eā efficiēs. **T**ercio effect⁹ se-
 q̄ns **S**eda ibi. **O**p̄s s̄mo. **T**ercia
 ibi. **S**tans oia re. **C**irca primū
 de sic **C**ū ei q̄etū silentiū tenerent
 oia a media nocte q̄ndo h̄oies dā-
 tur q̄eti a p̄tinent se a strepitu a
 tumultu. si tēpesto a nox i suo cur-
 su aē. **S**eptem em̄ sunt h̄ore no-
 ctis s̄m p̄sidioz. 4. **E**thimo. ca. 33.
 videlicet vesp̄rum. crepusculūz a

392

contuminiū a interpeſtum galli-
 cinum: matutinū dūcubum **V**es-
 peruz dicit a stella q̄ soles occiden-
 tem sequit vno tpe a alio tpe p̄-
 cedit. **V**n̄ eadem stella vocat hes-
 perus: quia sequit solem p̄cedens
 tenebras noctis a tunc dicit luci-
 fer: quia p̄cedit solem in aurora.
Vn̄ Boetius p̄mo de solacōe me-
 tro 4. At qui primo noctis tpe a-
 git algētes **V**esperus ortus solitas
 iterū mutat habenas **P**lexi pal-
 lens lucifer ortu. **C**repusculuz idē
 est q̄ dubia lux. **N**az crepuscū du-
 bium dicim⁹ hoc ē inter lucem a
 tenebras **C**ontuminiū dicim⁹ quādo
 omnes solent cōticescere q̄d iterū ē
 q̄d silere **I**ntep̄stū mediuē a iac-
 tuosum t̄pus noctis q̄n̄ agi non
 p̄t a oia in sopore a q̄te sunt **M**e-
 diū at noctis actu caret **G**allicini-
 um dicit illa ps noctis in qua galli-
 lucem p̄nuuciant suo cantu. **M**a-
 tutinum dicit in abcessu tenebra-
 rum a aurore aduētū. **D**iluculū di-
 citur q̄si iam incipiēs parua diei
 lux. **E**rgo in temp̄sto q̄n̄ omnes
 sunt in silēcio. a nox in suo cursu
 medium iter habet **N**ox est q̄do
 sol est sub terra a spacium noctis
 ab occidente ad oriētem sub terra
 solis est cursus s̄m Damascenuz.
 h̄ p̄mo c. 4. **I**n medio ḡ illi⁹ noctis
 tribuis oīpotens s̄mo tu⁹ dūca p̄-
 ceptum tuum q̄d ē xp̄s vel āgel⁹
 s̄monis tui nūcius vel executor p̄-
 cepti. **E**cce causa efficiens isti⁹ **E**ri-
 liēs de celo a r̄galib⁹ sedib⁹ venit
 a ab ipsis āgelis in quib⁹ dē sed⁹
 siue residet durus detellator in me-
 dia exterminij terrā vni medium
 egipti q̄ fuit tunc terra exterminij.

gladi⁹ tu⁹ a s̄mo tu⁹ vel āgel⁹ ha-
 lēs gladiū acutum: infiltratum u-
reū a nō fictū imperium tuū pos-
tans. ecce hora decurrens a p̄sona
occidens a sequit effraus subseq̄ns
a stās repleuit oia mortu⁹ omnes
domos repleuit mortuis **E**rod. 17.
Non erat dom⁹ vbi n̄ iaceret mor-
 tuus a vsq̄ ad celos attingebat
 stās in terra. **E**cce ineuitalitas
 de q̄ null⁹ euadere potuit.
Hic ē dubitatio lrālis **V**trū āge-
 l⁹ exterminator egipti fuerit bonus
 Et videt q̄ sic. **N**ā de illo āgelo d̄
Ad. 1. **D**ūc. s̄. **M**oyſen dē p̄ncipē
 redemptorē q̄ misit in manu āge-
 li q̄ apparuit ei in rubo. **H**ic eduxit
 eos faciēs pdigia a siḡ in terra in
 egipto: i mari a in deserto q̄dragin-
 ta ānis. **I**te ad **Deb. 1.** **R**ui s̄cūt an-
 gelos suos sp̄s **V**bi **Greg.** **A**d ex-
 ericiū videte mittit dē āgelos
 suos vt in **T**odomā. ḡ boni āngli
 exterminatores fuerūt **T**odomoz
 a eadē rōe **E**giptioz **I**er. **Ysa. 31**
Egressus ē āngl⁹ d̄m̄ a percussit in
 castris assirioz 184. milia. ḡ āngl⁹
 bon⁹ percussit assirios. a eadē rōe **E**-
 giptios **A**d oppositū **E**zech. 30.
 Dissipabo trā a ponā eā in man⁹
 aliēoz **Greg.** i mōli. **N**ō ei boni ā-
 gl⁹ s̄ mali tortores sūt **I**tem **Aug.**
 sup̄ ill⁹ ps. Misit i eos irā idignō-
 nis: immisiōes p̄ ānglōs malos
Possim⁹ iquit sine dubio malis
 āngl⁹s attribuē mortes p̄m̄tioz
 a iduracōes **E**giptios. **U**ke. **H**ic ē
 duplex mod⁹ loq̄ndi. **V**n⁹: q̄ an-
 gl⁹s mal⁹ erat executor **E**giptioz
 s̄ postea misit dē ānglēm bonum
 qui malū cohiberet: ne similiter
 exterminaret **H**ebreos. a de illo

illo dicitur ut in littera patet. **A**tti-
gebat usque ad celum. **A**lius modus
dicendi: quod fuit angelus bonus. **E**t
hoc magis concordat cum littera huius
lectionis: quia aliter esset nimis di-
stortum exponere primam partem de an-
gelo malo. et secundam de angelo
bono quoniam dicitur. **S**tans omnia replevit
morte usque ad celum attingebat
stans in terra. et quod angeli boni ex-
terminant malos corporaliter expressit
se dicunt prime rationes. **M**ali vero
puniunt aliquando bonos corporaliter
tamen sicut patet Job 1. et 2. **E**cce in ma-
nu tua est verumtamen animam eius su-
ua: sed malos puniunt boni angeli
et corporaliter et spiritualiter. **B**oni vero
angeli puniunt malos homines in cor-
poralibus penis non spiritualibus. **H**ec
glosa super illud Psalmi Immis-
siones per angelos malos. **A**d pri-
mum in oppositum de dicitur Gregorius di-
cendum: quod illud dicitur debet sic intel-
ligi: quod angeli boni non sunt tortores
bonorum sed malorum ut patet in Zo-
domis et Affirij. **A**d secundum di-
cendum: quod **A**ugustinus non determinat quod
fuerit de facto: sed quid possit at-
tribui angelo malo. **E**t vult dicere
quod angelus malus potest facere mu-
tationes naturalium: sic mutare aquam
in sanguinem vel creare ranas: sed
occidere per tota primitiva et obdu-
rare et temptare de obduracione pos-
sunt de potestate eis concessa a deo.
Possent etiam dici in oppositum nostro
quod angelus bonus verberat demo-
nibus eos cogendo exterminare egip-
tios et sic ista exterminatio fuit per
angelum bonum et per malum. **S**ed ex
dicitur omne alia dubitatio. et est ista:
quod dictum est quod angeli boni non pu-

niant bonos. **V**trum autem in purga-
torio puniuntur per angelos bonos
vel per malos. **E**t ad hanc questionem
dicendum: quod non puniuntur per bonos
nec per malos. **N**on per bonos: quia non
esset conveniens: quod civis suos itave-
hementer affligerent. **N**ec per malos
hoc debet fieri: quia non debet bonas
animas ita torqueri quorum prius extiterunt
victores in via. **E**t idcirco per solam di-
vinam iusticiam ignis affligit ani-
mas in purgatorio exites: com-
mittant tamen bonis angelis demones ad
loca penalia animas ducuntibus et etiam
aiabibus ibidem afflictis assistunt ut de
eorum pena satientur. **A**ssistunt etiam
moriensibus ad explorandum in exi-
tu si aliquid in eis calumpniare pos-
sint. **V**ide sanctum Thomam super 2.
sententiarum dist. 21. q. 1. ar. 2. **I**uxta illam
clausulam. **C**um enim queratur silentium te-
neret omnia. **R**espondendum est quod quies et si-
lentium conveniunt coniunguntur: quod nihil ma-
gis tranquillitati est contrarium quam nimia
loquacitas. **E**st etiam virtus sui silentium
moraliter custos conscientie: frenum insolentie:
decor innocentie et signum sapientie.
Est enim primo moderatum silentium cus-
tos conscientie. nam in multis locis non debet
periculum. **V**bi credo ubi cuiuslibet homo periculum
est ad loquendum conscientia cito ledit. et sic
nullus thesaurus secure ponitur in ci-
ta que non habet ceram: ita nec virtutes
diu manent in conscientia hominis que est
immoderatus ad loquendum. **H**omines
tempore belli habitant in civi-
tatibus muratis libentius que ex: quia
ibi est maior securitas propter forti-
tudinem muri: ita bone persone et si-
lencio bene murate sunt quasi for-
ticia castra dei. **p**saie **tercio** **I**n silen-
cio et in spe erit fortitudo vestra

Secundo silentiū est fecerim in
solentie. **N**ota q̄ nobiles equi
frenantur: viles agrarū & nullius
valoris frenis nō vident. Et eodē
modo moraliter viri s̄cti q̄ xp̄i fe
runt p̄ obiam frenantur p̄ silentiū
& sermonib⁹ indiscretis & periculo
sis retrahuntur. **Ecc̄i. 28.** Verbis tuis
facito stragula & frenos ori tuo rec
tos. Tercio silentiū ē de cor̄ inoē
tie. Zacharias in silentio genuit
Johānem. Scitis q̄ maiore sonū
faciūt liḡ arentia q̄ virentia: ita
aride p̄sone frequēter sūt verbose
psa. 71. **C**ultus iusticie silentiū Va
leri⁹ li. 4. c. 2. Xenocrates cum q̄
dam tpe maledicoꝝ sermoni inē
retet sumo silentio: vno ex hīs cō
quirente Cur solus linguā cohibēt.
Quia dixisse me inquit aliqui peni
tuit tacuisse vero numq̄. **I**tē ali⁹
p̄bs eundē dicenti sibi. Male de te
dixit talis. **N**ō curo inq̄r: quia au
ditus d̄ esse robustior lingua: cū
singulis hoīb⁹ sūt singule lingue
& aures b̄ne. **V**n̄ quidā cuidam
verbo dicit sic. **C**ū nichil auscul
tes s̄ plurima vana loq̄ris. **V**na
tibi melius auris q̄ ora duo. **P**ā
geminas aures nob̄ d̄ os dedit
nū. **N**os audire decet plurima pau
ca loqui. Quarto silentiū modicū
est signū sapie. **V**n̄ **I**hero. sup̄ Ec
clesiasten **P**itagoricoꝝ. Discipula
est tacere p̄ quinquēnum & postea
eruditus loqui **J**ob. 13. **V**tinā ta
ceretis vt putarem̄ sapientes. **S**ci
tis q̄ aq̄ q̄nto pfundior tanto q̄e
tior. Et eodē mō sapientes q̄nto p̄
fundius sciūt tanto quieti⁹ silent
Prou. 18. **A**q̄ pfunda: verba ex o
re sapientis vni. **E**xpectum est sic

quiter q̄ paup̄ inuicem: **S**ilens
p̄ villā pura habet vba q̄ diues
Ita ē interdum q̄ pauca sciēs se
p̄ est iactati⁹ de nichilo **P**rou. 9.
Vbi plurima sūt verba ibi frequē
ter egestas. Et p̄ oppositi habū
dātes diuicis sapie cum modest
tia & silentio exprimūt sensū suū
psa. 8. **A**que filioe curūt cum silen
cio & **Ecc̄i. 9.** Verba sapientū au
diūt cum silentio plus q̄ clamor
p̄ncipis inter stultos **V**erfus **S**ci
te loqui decus ē de se & scire tacere
Hec duo si poteris scire pius eris

Lectio ducesimalis eundē da
Vne cōtinuo visus malo
rum sompniōum turbā
uerūt illos & timores sup
nerūt in sperati & alius alibi p̄
iectus semiuu⁹ p̄ter quam cau
sam moriebatur demonstrabat.
Visiones em̄ que illos turbāue
runt: hec premonēbant: ne in sc̄i
que mala p̄tebātur perirent.
Postq̄ ostensum est q̄ pena illa
ta egipcijs ī morte p̄mo genitorū
nulli peccat p̄pter generis nobi
litatē: nec p̄pter tēporis importuni
tatē. **I**n hac p̄te dedātur q̄ nulli
peccat p̄pter status infirmitatē
siue q̄litate. **I**n illa nāq̄ nocte
interfectōis p̄mo genitorū nō peccat
d̄na v̄m̄d̄icta dormētib⁹: s̄
indifferenter omnia p̄mo genita
egipti interfecit siue dormerent si
ue vigilarent. **I**n hoc autem diu
na seueritas temperamento dem
tie commixta fuit q̄ perituros p̄
sompnia & visiones premonuit
scientes quare fuerunt in p̄mo
puniendi t̄p̄aliter: si vellent: et na
liter p̄ p̄nam saluarent. **T**ua ḡ

dicuntur in littera ista. **Primu** est
 qd dormientes p̄monebant p̄ sop-
 nioꝝ apparentiã. **Secundu** est qd
 expellebant a locis suis p̄ corpo-
 ralem violentiã. **Tertiũ** est: qd im-
 missio visionũ fuit eis ad cõis re-
 atus euidentiã. **Primo** ḡ q̄tuz ad
 sompnoꝝ apparentiã dicitur sic. **Tũc**
otiuo a stati sine impedimento: qz
 sententiã d̄ma decreuit hãc mirabi-
 lem plagã inferre egiptijs illa no-
 cte. **Visus sompnoꝝ** i fantasma-
 tum subito apparentiũ ebauerũt
 illos. a timores supuenerũt inspe-
 rati in illis q̄ se ad sompnũ posue-
 rũt p̄ q̄te. **Sic** moralit̄ mũdiales
 dormientes in pctis q̄uis in dele-
 ctacõib⁹ sp̄ itendant q̄escere. et
 motu tñ sc̄ie turbãtur cõtinuo
 quẽ sc̄i hũt. a nõ solũ sic pertur-
 babãtur egiptij sp̄ualiter a yma-
 ginariẽ s̄ etiã tũserebãtur corpo-
 raliẽ de loco ad locũ. **Et hoc est qd**
dicitur. **Et alius** alibi p̄iect⁹ **semiuu⁹**
 vno in vno loco. alius in alio lo-
 co iacuit semiuu⁹ a deficiens ab
 actu vitali: q̄ est s̄sus vel motus
 demonstrabat causam p̄pter quã
 moriebatur. i. mod⁹ moriendi: ita i-
 regularis fuit ex diuersis circum-
 stantijs: qd euident̄ apparuit: qd nõ
 habuerũt causã efficientem nisi
 deum. **Notandum** moraliter qd
 duo faciũt vitã sp̄ualem aie viz
 v̄tus a sc̄ia. **Victus** in volũtate si-
 ue affectu: sc̄ia in itellũ. **Quando**
 ḡ v̄tus tollitur a remanet sc̄ia tẽ
 talis p̄sona relinquitur semiuua
Scit enim tene agere: sed tamen
 nõ operatur. **Et talis** tamq̄ vilis
 p̄ciendus ẽ in foueam ifernalez
Luc. 10. **Plagis** impositis abiect⁹

semiuuo relicto. **Hoc ẽ** qd **Amo**
 n. dyabolus rasit dimidiã barbaz
 nũcioꝝ dauid a decurtauit vestes
 eoꝝ vsqz ad nates. **2. Reg. 10.** **Mo-**
 raliter loq̄ndo. dimidiã ps barbe
 radit qñ opatio v̄tutis omittitur
 a claritas sc̄ie refuatur. vestes p̄-
 sendũtur vsqz ad nates quãdo fa-
 ma ex p̄uis operib⁹ ostenditur p̄-
 sone q̄ p̄ nates desiḡtur denudat⁹
Semiuiu⁹ etiã dicitur peccator viuens
 i corpore a mortuus i anima. **Aia**
 em̄ talis mortua ẽ spiritus aliter q̄
 caret vita gratie. **Ad Tyti. 6.** **Vi-**
 dua que i delicijs est: viuens mor-
 tua est. **Semiuiu⁹** etiam dicitur
 fama datus a vita sordidus. **Apo-**
calipsis tercio. **Nomen** habes qd
 vinas a mortuus es. **Tãdem** fina-
 liter dicitur i lra: qd talis apparen-
 tia visionum dormiendo fuit frã
 eis ad cõmunis reatus euidentiã
 vt viz p̄monebantur de peccatis su-
 is ne ignorarent q̄re tot mala pa-
 tiebãtur. **Vnde** dicit sic **Visiones**
 em̄ que illos turbauerũt hẽc p̄mo-
 nebãt ex dei misericordia: ne i sc̄ij
 a ignorant̄es quare mala patie-
 bãtur peitent. **Hoc** dicit **Raban⁹**
 i glo. **Hoc** diuine bonitatis ẽ qd pec-
 cantes castigat: vt abstineãt a
 peccatis suis a p̄nã agãt. **Si** aut̄
 dei paciẽtia abutũtur sine excusa-
 tione ieternum puniẽtur. **Quia** h̄
 dicit qd egiptij fuerũt p̄momi p̄ vi-
 sioẽ sompnoꝝ sic dubitatio lra-
 lis. **Vtrũ** diuiniatio p̄ sompnia
 sic licita. **Et** arguit qd n̄. **Nã** **Leuit.**
19. dicitur. **Nõ** auguãbimi nec obfua-
 bitis sompnia. **Et** sicut **Deut. 18. p̄-**
 hibet sompnoꝝ obfuaçõ. ḡ ẽ illicitũ
Ad oppositi scribitur **Iob 38**

primo. **I**uvenes vestri visiones
 videbunt. a senes vestri sompna
 sompniabunt. Et **Iherem.** 33. **P**ro-
 pheta qui h; sompniū naret som-
 pnum suum. & licitum ē in casu p
 sompna diuinare. Et confirmat p
 textum huius lectōis **V**isiones inq̄t
 q̄ eos turbauerūt: hęc p̄monebāt
 eos. & ille visiones fuerūt siḡ fu-
 turoꝝ euētuum. & licitū ē p̄ tales
 visiones sompnales diuinare. **I**te
 in scriptura sacra legim⁹ multos
 p̄ sompna diuinasse **Gen.** 31. de
Joseph qui dixit **V**idi p̄ sompniū
 quasi soleꝝ a lunam a stellas du-
 odecim adorare me aē. Et **Judicū**
 1. de sompno mediāte quo cōfor-
 tatus est **Gedeon.** a 2. **Machab.**
 14. sompno digno fide ostēso **Ju**
 de **Machabeo.** **I**git̄ aliq̄ sunt som-
 pna digna fide **P**ro dubitacōne
 ista videndum ē primo quid sit
 sompniū a quid diuiniatio. **S**omp-
 niū fm **A**rest. 2. de sompno a vi-
 gilia: est fantasma factū a motu
 simulacroꝝ in simpliciter dormiēte
 Remanēt em̄ simulacra: ydola si-
 ue species in organo fātasiē a ex ul-
 lis causatur ydola in organo sen-
 sus cōis a etiā in organis extērio-
 rū sensiuꝝ: sicut visus auditus a
 sic de alijs. Et sic apparet hōi q̄ vi-
 deat: audiat a tangat eo q̄ aia v-
 tit̄ simulacris rerū p̄ reb⁹ ipsīs. Et
 ideo dicit **Aug⁹** 12. sup **Gen.** ad li-
 terā: q̄ tūc ē sompniū cum in spe-
 cies receptas a veras res cui⁹ sūt
 species nō discernit. a idō xps nū-
 q̄ sompniavit. **D**iuinare vero est p̄
 dicere euētum futurū vel ignotū
 q̄tūm ad p̄positum p̄tinet. **I**stis
 visis dico tria. **V**nū est q̄ diuina-

tio p̄ sompna est licita in cāu **S**ecu-
 dum ē q̄ talis diuiniatio nō ē ab
 oibus expectanda. **T**ercū est q̄
 talis diuiniatio ē multū periculo-
 sa. **P**rima cōclusio patet sic. **D**iu-
 ninatio p̄ sompna ē naturalis aliq̄
 do. & tūc est licita. cōsequētia patet
Ans ē **A**rest. 2. de sompno a vi-
 gilia: de diuiniacōe vbi dicit **A**res-
 totiles q̄ diuiniacōem quā in somp-
 nijs agūt: nec ē cōtempnere ydo-
 neū: nec om̄ino suadere. vbi dicit
Comentator q̄ null⁹ homo ē qui
 nō vidit sompniū qd̄ enūciauit
 sibi aliq̄d futurū. & c. **C**onfirma-
 tur p̄ dictū **A**rest. 1. **E**thi. **F**ama
 nō omnino p̄ditur quā omnes fa-
 māt. **M**ulti at̄ existimāt sompna
 fiḡtionem habere tamq̄ ab expe-
 rientia moti fm **A**rist. de sompno a
 vigil. vbi ip̄s. **V**n̄ verisimile est
 diuiniacōem esse nālem a p̄ conse-
 q̄ns in casu licitam. **E**st ḡ adū-
 tendum sicut extrahi p̄t ex dictis
 bñ **Augustini** 22. sup **Gen.** c. 22.
 a **A**rest. de sompno a vigilia a etiā
Alterū in libro suo de eisdeꝝ. **S**omp-
 na sumūt originem multipliciter
Aliquādo a corpore humano: ali-
 quādo ab anima: aliquādo a cor-
 poribus sup̄celestibus: aliquādo
 a spiritibus bonis: aliquādo a spi-
 ritibus malis. **E**x p̄te quidem cor-
 poris originat̄ oriūtur sompna
 cōiter in hūore. **V**n̄ q̄ in corpore
 hūano sup̄habūdāt humor fleu-
 maticus accedens ad organū fan-
 tasiē: fātasiā fit sic ydolum sicut illi
 hūoria appaēt hōi q̄ ē in aliq̄ hu-
 mido sic in aq̄: vel q̄ gustat a quā
Silicet q̄ hūor dulcis a fleumati-
 cus descēdit a capite appaēt illi

quod ipse gustet dulcia. **C**onfirmat
 colera nris habundante in corpore
 sopnat homo frequenter de incendijs et
 flagratione domorum et hmoi. et sic
 narrat **Albertus** quedam sopnas
 se picem ardentes fuisse in ven-
 trem suum. et causa fuit quia in eo habu-
 davit colera nigra. **V**n exurgens
 emisit coleram nigram in magnum quantita-
 te. **T**alia ergo sopnia manifeste sunt
 significatiua futurae infirmitatis
 frequenter. et de talibus sopnijs bene
 informatur medici ad iudicandum de
 ordine infirmi. **A**lia vero sopnia
 originantur ex parte anime vnde homines sol-
 liciti et cogitativi cum aliquo negotio
 facere cogitant frequenter sopniant de
 eis de **Eccl. 4.** **P**er multas curas se-
 quuntur sopnia. **E**t hec est causa que
 homines frequenter sopniant de amicis
 suis et notis suis et citius de eis quam de
 extraneis. et plura de eis prouident. **A**i-
 ci enim paulo exites maxime solliciti
 sunt de seinuicem. sic docet **A**ristoteles
 ubi prius. **H**ec est etiam causa que dedit
 vilius vigilando: vilia sopniant
 dormiendo. et que tantus potest esse
 habitus honestatis in vigilando
 quam persona etiam non assentiet dormi-
 endo fedicitatibus nec voluptatibus
 carnalibus. sic docet **Aug. 10. conf. 31.**
 et quantum habitus honestatis
 potest homo acquirere: quantum virtute istius ha-
 bitus dissipabunt fantasie male:
 quam per sopnia ingerunt dormienti. **T**er-
 ticio sunt sopnia que causantur in
 homine virtute corporum supercelestium. **N**am
 corpora supercelestia influendo virtute
 tem nostris corporibus alterant cor-
 pora nostra in sopno. et tunc configit
 fantasia sibi formare species et pro-
 la forma quantitatibus in corpore cau-

tatis. et sic apparent anime aliqui esse
 de futuro. sic de bellis et fertilitate et
 sterilitate terre et homini: que a corpori-
 bus celestibus causa; habent. sic fuit de
 sopnio **Pharaonis** de septem bobus
 et septem spicis **Gen. 42.** **Q**uarto
 originantur in nobis nonnumquam sop-
 nia a spiritibus bonis. sic per **Matth.**
2. de angelo que apparuit in sopnijs **Jo-**
seph et in alijs scripturis locis. **E**t ta-
 le videtur sompnum **Simonidis.** de quo
 narrat **Valerius** libro primo ca. 4.
Simonides cum ad litus nauem
 applicuisset inhumatumque corpus
 iacens repperisset et illud sepul-
 cre mandasset: admonitus ideo per
 sompnum ne proxima die nauiga-
 ret: in terra remansit: qui vidit
 naues solui fluctibus et petris in
 eius conspectu obruti sunt ipse le-
 tatus est quod vitam suam sompno
 quam nauem credere maluisset: et memor
 beneficij elegantissimum carmen
 eternitati consecrauit melius illi
 et diuturnius homini in anima co-
 nstituens sepulchrum que in def-
 titis et ignotis arenis construxerat
Hoc sompnum ab aliquo bono
 spiritu potuit fieri in recompensa-
 tionem pietatis **Simonidis** etc. **Q**uinto
 originatur nonnumquam sop-
 nia a malis spiritibus. sicut patet
 de vxore **Pilati**: que ociosa die
 parasceues dormiebat: multaque
 passa fuit per visum de christo: demo-
 ne immittente: ut per tales visio-
 nes seu apparitiones nostram im-
 pedire potuisset redemptionem.
Vnde mulier mandauit viro suo
Pilato dicens taliter. **N**ichil tibi
 et iusto illi. **M**ulta enim passa
 sum per visum hodie propter

eum **Matth. 21.** Et a tali spiritu videtur illud sompniū causatū eē qd narrat **Valerius** vbi p̄us de cassio p̄mēsi. Quic dormienti quidaz p̄cere magnitudinis a nigri coloris apparuit: squalidus barba. a capite dimisso interrogatus quis esset respondit kakademon. **Cassius** p̄teritus familiā excitauit a que fuit si q̄s talis camera suā fuisset ingressus. rīderunt q̄ nō **Rufus** obdormiuit. a rufus eadem species apparuit. **Lumen** ḡ iussit afferri: a pueros sibi assistere p̄cepit. Et ecce infra modicum tempus p̄ hoc de mādato cesaris capite p̄uitus ē. Ex dictis ei patet q̄ sōpnia siue vno mō siue alio mō causentur frequenter contingit q̄ sūt futuro tū euētuum siḡ. Ex quo patet veritas p̄me odulsiōnis q̄ diuiniatio p̄ sōpnia in casu ē licita. **Secūda** conclusio ē q̄ diuiniatio ista in oībus sompnijs nō est expectanda. **Vñ** **Arest.** de sompno a vigiliavbi p̄us distinguit sic. **Quedā** inq̄t sōpnia sūt signa alioz effectūū: quēdā cause: quēdā accidentia. p̄tinētia ad futuros euētus. **Signa** sūt sicut superius de humorib⁹ colericis a rheumaticis. **Cause** sunt inēduz q̄ aliqui homo vel sollicitat̄ circa opus inchoatum vel inchoanduz q̄ in dormiēdo p̄fecte apprehendit modū uenētem quō illud op⁹ p̄ficiet. a postea iuxta fantasīā p̄ducit p̄positum ad effectū. Et sic ē sompniū causa euētus futuri. **Sūt** etiā quēdā accidentia a imp̄tinētia ad euētū futurum: quia nec sūt signa nec causa alicuius euētus futuri. a ex talib⁹ sōpnij

nullo modo est diuiniatio expectanda. a sic patet secūda conclusio. **Tercia** conclusio est q̄ diuiniatio in indulgere est multum periculosum. **Hec** conclusio patet primo p̄pter deceptionem maloz spiritūū: qui p̄ sōpnia nitunt̄ decipere illos vel seducere qui sompnijs fidez p̄stant. a ideo faciliter posset hominim credens sompnijs labi i desideratiōem ad suggestiōem dyaboli. **Secūdo** p̄pter diuersitatez significatiōnis in sompnijs. **Potest** em̄ sompniū e quocūq̄ a eqliter multa significare. a iō homo applicas ad vnum p̄ticulare statim decipitur. **Tercio** q̄ nō nulla sompnia h̄nt interpretari p̄ file a n̄ nulla p̄strariū. a in hoc casu difficile ē discernē. **Quarto**: q̄a sicut d̄t **Arest.** licet sōpnia sūt significatiua futuroz. aliqui tū nō ē necesse euētū sompniōz accidē: q̄a possunt superiores causas impediri. **Sic** ei nubes q̄ sūt cause pluuie: aliqui habundāt a signant pluuia futurā a tam p̄ aliaz eam superiorē eas disp̄gentē contingit pluuias impediri. **Consistit** in voluntarijs op̄acōib⁹ q̄s h̄z q̄s ad aliqd̄ faciendū a firmū p̄positū ad illud exequenduz: nō tamen est necesse q̄ sic faciat. p̄t ei fortit⁹ consiliū supuenire a totū mutare p̄positū a iō interpretator sompniōz nō d̄z dicē deitate q̄ sic eueniet sic sōpnij siḡt h̄ cū odicōe n̄ fortior eā supueniens impediat. Et consiliter d̄let astronomi d̄inari. **Vnde** dicit **Alb. tus** vbi pri⁹: q̄ astrologi dicētes determinare q̄ talis effectus eueniet faciunt scientiam astrologiceam vilescere: cum tamen in scia

astrologica viciū non inueniatur: s; in astrologo determinate et absolute proferente. Peticulo suz ē ergo p̄ sōpnia mims cōiter diuinare: q̄a poetice dicit. Sōpnia ne cures nā fallūt sōpnia plures et Eccl. 32. Vana spes et mendaciuz infelato viro et sōpnia extollūt imperitos. Quasi q̄ apprehēdit vmbra et psequit v̄tuz: sic q̄ attēdit ad visa mendacia: s; h̄c visio sōpnioꝝ aē. Et infra. Sicut p̄turiētis cor tuū fantasias patiet nisi ab altissimo emissa fuerit visitaō. Et sic patet ad dubitationem. Ad racōem in oppnsitū inhitetur ne supsticiose h̄c fiat nis cōiter. Nō aut̄ q̄n aliq̄n liceat. sicut declaratum ē. Lectio. 203.

Ustigit at̄ et tūc iustos tēptatio mortis et omotio in heremo facta ē multitudinis: s; nō diu p̄māsit ira tua. p̄perans em̄ homo sine q̄rela tēpcari p̄ p̄lis p̄ferens futurus sue scitū oracōem. et p̄ incelūm tēpcacōem allegans restitit ire. et finem ipo fuit necessitati: oñdens qm̄ tu? ē famul? Postq̄ actum ē de p̄a mortis inflicta egiptijs p̄ diuinā aiaduersionē. hic trāffert se auctor ad tractandū de quadā isobta pena mortis inflicta hebreis p̄pter eoz rebellionē. Vbi notandū q̄ sicut narrat Numeri. 16. Chore filius p̄suar fratris Amram: q̄ fuit p̄t̄ Moysi et Aaron iudic̄ eis dē murmurans cōtra eos: q̄ vn̄ eoz sibi sacerdotiū vsurpauerat: alius principatū Voluit ḡ fieri sacerdos et fungi sacerdotio: q̄d soli Aaron et filijs eius cesserat: in q̄

etiā p̄positō adiūrerat sibi et ho leuitas quos omnes dignos p̄ferrebat sacerdotio. et in odiū ipsi? Aaron et in suplantacōem ipsi? Moysi qui erat dur̄ p̄li adiūrerat sibi Dathan et Abyron: qui fuerūt rubeite quib; dicebat deteri potis sine p̄li principatū: eo q̄ erant de Ruben p̄mogenito Jacob. Deo ḡ vl̄cōe insolitā infligēte Dathā et Abyron a t̄ra absoriti sūt: sed et ignis ī maxima q̄ntitate egressus de thuribilibis Chore et alioꝝ leuitaꝝ qui cū eo eiusdē cōspiracōis fuerūt: eos viuos in fauillam redegit Aaron iuxta illos stante illeso. Istis penis visis adhuc murmurauit p̄plus cōtra Moysen et Aaron Sequēti die omnis scilicet mltitudo filioꝝ israhel conuenit dicens Vos interfecistis populum domini. Cumq; voluisset eos populus lapidare fugerunt Moyses et Aaron in tabnaculū. et operuit eos nubes et statim egressus ignis de tabnaculo cepit populum conflagrare. Dixitq; Moyses ad Aarō. Tolle thuribulū tuum et hausto igne de altari pōe thimiama. et vade rogare p̄ populo. Accurrensq; Aaron cum thuribulo: stetitq; inter viuos et mortuos orans dominum. et plaga cessauit. Fuerūtq; percussi decemquatuor milia et 400 absq; h̄is qui perierant ī seditione Chore. Et de hac secūda historia hic auctor agit. Et circa hoc duo facit. Nā p̄mo narrat breuē quō pena mortis fuit hebreis tribuliter illata. Secūdo quomō fuit suauiter mitigata ibi. Sed nō diu p̄manit. Circa primū tangit

penam a pene causam: cum dicit
Tetigit aut a tunc iustos & hebre
 es temptatio mortis & plaga ince
 dii qua mortui fuerunt multi de po
 pulo a temptatio mortis in mur
 muratione populi propter quaz fue
 runt digni morte. Et sequit causa
 pene illate a comotio facta est i he
 remo multitudinis contra Moysen
 a Aaron Sed quo dicit q tunc tetigit
 hebreos temptatio mortis. Nunquid
 enim illa comotio fuit tunc qn pmo
 geita egipcioz occisa fuit. Et ma
 nifestum est q non h bn post. Et
 dicendum q in hoc loco tunc non di
 cit similitudinem in tempore sed
 convenientiam in genere pene. a for
 te in greco sonat talis. Vel tunc id
 e post. Qualis autem illa pena fuit
 suauit mitigata subdit consequenter
 vsq in finem capituli. Modus ei
 quo illa pena sopita fuit a finita
 continet tria: viz ipsi Aaron deu
 tam orationem: diuine considerationis
 allegationem a sacraui restiu re
 presentationem. propter hoc enim tria
 angelum cedentem populum cessa
 re fecit a plaga. **P**rimo q agit au
 ctor de ipsi Aaron deuota supplica
 tione. **S**ecundo de ipsi rationali co
 ram dno allegatione a tercio de ve
 stiu suauit quibz induitus erat re
 presentatione. **S**ecunda ibi. **V**icit at
 turbas **T**ercia ibi. **I**n veste pote
 ris eius. **C**irca primu dicit sic.
 Sz no diu pmanfit ira tua id e pe
 na ex zelo iusticie diuine puenies
Properas enim homo id est Aaroni
 sine querela: q viz habuit se ad deu
 pie: ad seipsum sobrie a ad primu
 iuste. a id digno pces deo funde
 fuit a deprecari p populis id e ad

deprecandum p hys quos incedituz
 consumauit a pferens seruitutis
 sue scutum sciz orationem. Est enim
 oro ascensus mentis in deu fm Da
 mascenu. **N**ec oro est scutum pla
 ti triplici virtute conmutum ad mo
 du scuti: quia fm Berni. **O**ratio e
 introitus cordis fide: spe: a caritate sub
 mixta. a dicit scutu: fuit utis plati
 quia debitum animum officio pre
 lati e orare p subditis. q sacerdotis
 officiu e orones fudere a p iustis:
 ne cadat a p peccatoribz vt e fur
 gat ad **Heb.** 4. **D**ebet quemadmo
 p populo a ipse p seipso orare. Et
 p incedum deprecationem allegans
Obtulit enim thimiam a deprec
 tus e p populo **Nu.** 16. **F**uit autem
 thimiam puluis opositus ex sta
 de nomicha galbano a thure sic
 patet **Ezo.** 76. **E**t vocatur h inceduz
 a signat deuotionem oronis **Apoc.**
is. **A**scendit fumus incensoz de oroi
 bus sanctorum. **E**t **Cassiod.** **O**ratio
 sine deuotione e sicut corpus sine ai
 ma. **C**orpus sine aia e cadaver a
 fetori primu qd indignum est of
 ferri deo a sanctis ei. **S**ic q dispo
 situs Aaron restitit ire id e pene
 misse a deo. a sine imposuit neces
 sitati id e violentie mortis vt dici
 tur. **4. Meth.** c. de necessario: omis
 qm tuus e famulus id e pastor a
 platus: cuius e p grege se expone
 re qn deus pplm suu castigat.
Circa illam clausulam. **P**roferes
 seruitutis sue scutum orationem. **N**o
 tandum e q deuota oratio est ra
 tionabiliter scala nre ascensionis
 scutu nre defensionis a nunciis nre
 legationis a redditus nre subiec
 tionis. **P**rimo e scala nre ascensionis
Dee hanc

Per hanc enim ascendimus ad
 deum a terrenis ad celestia nos
 leuam⁹ **Acti. 4.** Oratio humiliatis
 se penetrat celos vel nubes. **S**3 du-
 bium eē potest quid intēdim⁹ dū
 deum oram⁹: quia vel petim⁹ q^o
 peret illud qd̄ disposuit se facturū
 pro tempore. a hoc vidē f̄ frustra.
Nā sine nostris p̄ci⁹ quicqd̄ di-
 sposuit se facturū pficiet **V**el peti-
 m⁹ q^o mutet volūtatē a disposi-
 tiōe a velit fuit nos volū⁹. a hoc
 est impossibile: cū deus mutari nō
 potest **S**ed dicendū est q^o nō intē-
 dim⁹ deum: nec diuinā dispositio-
 nem mutare: s̄ magis istare q^o cō-
 pleat a impleat. **S**ic em̄ de⁹ dispo-
 suit q^o ea q̄ circa nos cōsumabūtur
 p̄ nras orōes cōsumari merebūtur
Et iō dicit **Boet⁹. 4.** de solacōne
 p̄sa. 3. q^o q̄ ponūt oīa de necessita-
 te euenire auferūt hūam generis
 cum dō illud singulaē cōmercium
 s̄ orationē **N**on ḡ cum oram⁹ deū
 mutare p̄ponim⁹ vel ad nos india-
 re: sed magis nos ad deū leuare a
 nostrā volūtatē suo beneplaci-
 to cōformare. **E**t hoc pulchre dēdāt
Dyomis⁹. 3. cā. de diuinis nomini-
 b⁹ sub duob⁹ exēplis. Quoz pri-
 mū tale ē **S**i ymaginemur vnā
 catēnā luminis de celo depēdētē
 a nos alternādo man⁹ nitamur il-
 lam ad nos trahē: nō eam descen-
 dere facerem⁹ eḡliter: s̄ nosmetip-
 sos p̄ eā ad sup̄ius agēmus. **S**ic
 in p̄posito ē de oracōne. **S**ecunduz
 exēplū est tale: si essemus in na-
 ui existēte in aqua a tenerem⁹ fu-
 nes fortes in manib⁹ extētos ad
 nos de aliq̄ rupe immobili a trahē-
 rem⁹ fortiter illos funes: nō moue-

rem⁹ rupem ad nos: sed eōtra a
 nos a nauē mouerem⁹ ad rupem.
Sic cū oram⁹ nō mouem⁹ ad nos
 immobilē dei v̄ autem: sed potius
 trahim⁹ nos ad eū. **S**ecūdo oracō
 ē scutum nostre defensionis. **V**n̄
 hic dicit **Proferens** sue seruituti⁹
 scutum vocationē. **N**arrat histori-
 a Britonū q^o rex **Arctur⁹** illustris
 depictā habuit infra scutum yma-
 ginem v̄ginis benedicte filiū suū
 in brachijs baiulantem. **A**d hāc
 ymaginez quociēs in p̄ssura tel-
 li incepit fatigari r̄sperit. **C**ui⁹ sta-
 tim intuitu latēter vires recētes ē-
 cepit. **V**n̄ libro. 1. cā. 4. dicit q^o di-
 pe⁹ eius p̄rken vocabat in quo
 ymago sancte dei genitricis depi-
 cta fuit. **M**oraliter isto modo debz
 scutum nre orationis ornari vt vi-
 delicet intrinsecus habeat ymagi-
 nem v̄ginis benedicte. **S**i em̄ y-
 maginemur v̄ginem benedicte:
 in interiori p̄te scuti stātem: ip̄ a vi-
 debitur scutum nre orationis d̄fer-
 re. **S**tudeam⁹ ḡ scutum nre oratio-
 nis ip̄si⁹ ymagine exornare. a p̄-
 bus nre deprecationis sibi impone-
 re a ipsa dignabitur nram oracō-
 nem portare a pro nobis filio suo
 p̄sentāe. **N**am quicquid filio suo
 offert: necessario acceptum ē. **E**t
 iō dicit **Bernard⁹** sup̄ missus est
Crede frater quicquid illud ē qd̄
 dō offerre paras **M**arie cōmenda-
 re memento: vt eodem alueo ad
 largitōrem gratie gratia redeat q̄
 inflixit. ḡ oracōem nostrā: duo
 d̄nt complere **X**p̄s v̄z a **M**aria.
Dicunt grāmatici q^o inter p̄tes o-
 racōnis principaliores sūt nomē
 a v̄bum. **I**nter nomen a v̄bum
 v̄i.

20

399

talis differentia datur quod si nomen
 significat substantiam cum quantitate si-
 ne tempore. verbum significat perso-
 nam agere vel pati aliquid cum tem-
 pore. De natura etiam nominis est
 reddere suppositum ipsi verbo. et de
 ratione ubi est regere nomen sibi
 in oratione supponens. sicut in gram-
 matica in pueris doceri sumus.
 Moraliter loquendo karissimi ad
 hoc quod nostra oratio quae ad praesens sumo-
 ni dicitur promitti inueniat congrua duci-
 ens a perfecta necesse est quod ex nomine
 verbo opponat. Verbum autem quod nostrae ora-
 tionis ingredi debet certe est illud ver-
 bum de quo dicitur quod deus erat verbum et
 verbum caro factum est Job. i. Istud
 verbum personae significat: imo est per-
 sona filii dei. Significat etiam cum tempore
 quia quando venit plenitudo temporis misit
 deus filium suum Ad Gal. 4. Similiter
 istud verbum temporis actionem quam pas-
 sionem importat. Istud enim ubi actio
 secula facta sunt: quae Ad Heb. 11. si-
 de intelligimus secula optata esse dei
 verbo: ut ex invisibilibus visibilia fie-
 rent. Istud enim verbi passione cum-
 data sunt referta quando verbum ens
 altissimi corporati passum est carne
 scripta. Habemus ergo verbum quod nostrae
 orationis ingredi debet. Sed quod est il-
 lud nomen quod in oratione ista verbo dicitur
 coniungi. Reuera non inuenitur nomen
 sub celo quod ista verbo ducementi con-
 iungi possit quam illud de quo Luc. 1.
 Nomen virginis Maria. Maria ecce
 serva: virgo ecce quantitas. et hoc sine
 tempore. Cuius causa est ista. Quod Phisi-
 dicitur quod tempus est causa corruptionis. omnia enim
 corrumpuntur et tabescent in tempore. Il-
 le ergo mulieres quae primo sunt virginis et
 postea sunt matres sed non sine corrup-

tionem et generationem certe ille mulieres
 sunt virginis in tempore. Sed haec benedicta
 et singularis quae virgo concepit: virgo
 peperit et post partum virgo quae genuit
 adoravit. Reuera ipsa est virgo
 sine tempore ubi Transit ad aeterna
 virgo puerpera virgula puelle: Non
 sine corpore sed sine tempore tran-
 sit ad esse. Habemus ergo nomen
 et verbum pro nostra oratione for-
 manda. Sed ut iter haec omnino
 da congruitas ostendatur restat
 videre quomodo et quando istud
 nomen huic verbo suppositum red-
 didit et quomodo virgo ab eodem
 verbo regeretur. Reuera karissi-
 mi quando illa benedicta ab eter-
 no predestinata: presanctificata et
 dei filio consecrata et cunctis crea-
 turis superposita: ab angelo exti-
 tit salutata et ipsa hoc non obstan-
 te quasi unius supposuit semet-
 ipsam isti verbo benedicto suppo-
 situm reddendo dicens. Ecce ancilla
 domini. Et certe eadem humilitate
 qua sic suppositum verbo reddi-
 dit ab ipso consequenter regi pe-
 cuit quando subiunxit. Fiat michi
 secundum verbum tuum. Ecce inquit an-
 cilla domini: fiat michi secundum verbum
 tuum. Quod dicitur hic dubitatio
 oritur. Impossibile videtur apud
 grammaticos: quod nomen reddat
 suppositum verbo et tamen non regatur
 a verbo. Modo inuenio istam vir-
 bo reddidisse suppositum quando
 nequaquam recta videtur a verbo. Rursum
 do certe verbum incarnatum peperdit
 in cruce ipsa reddidit suppositum
 isti verbo. sicut Job. 19. 21. Stabant
 inquit in cruce mater ihesu et soror
 matris eius. Quod autem virgo ista tunc temporis

recta non fuit a verbo. probatur quia si sic fuisset recta a verbo in morte sicut in ortu: certe tunc sicut ipsa verbum peperit sine pudore: ita verbum vidisset mori sine dolore. si sic non fuit: quia ipsa maxime doluit. ergo inter nomen et verbum: viz matrem et filium qui deberent esse partes orationis nostre tunc temporis mala grammatica fuit. **Q**uod ad istam questionem tripliciter respondeo. Vno modo potest accipi conclusio quod viz tempore mortis christi grammatica mala fuit in mundo et homines loquebantur falsum latinum. Multi enim latinum tunc temporis loquebantur falsum de christo. Videmus enim quando grammaticus scribit falsum latinum hoc est in consuetudinem: ponit crucem in margine ut postea corrigat. Unde in illa littera que est proxima cruci denotatur esse mala grammatica. Ergo cum illa beata virgo tunc temporis stetit proxima iuxta crucem non est mirandum si in ea mala grammatica fuit et si verbo supponens a verbo: more solito recta non fuit. **C**onfirmatur hec responsio: quia si tunc temporis falsa fuit astronomia in mundo quare non potuit esse mala grammatica. Dicat astrologus Quare eclipsis facta fuit in sole: luna existens in oppositione Et dicit grammaticus qualis defectus fuit in regimine verbi: nomine existens ad verbum in debita suppositione. Sed quia hec responsio non saluat bonam grammaticam fuisse tunc. **E**cce alia responsio et melior. Verum est quod nomen in nominativo casu regulariter loquendo non ponitur absolute quin a verbo re-

gatur. Sed in ablativo casu valde communiter absolute ponitur. et dicitur a grammaticis ablativus casus absolutus. **M**odo moraliter Maria in morte verbi incarnati fuit totaliter in ablativo casu absolute posita quando anima christi absolute batur a carne et corpore filii auferbatur a matre psalm. 38. Generatio mea ablata est et voluntas est a me. Sed certe in conceptione verbi ipsa stetit totaliter in nominativo casu. In cuius signum euangelium narrans christi conceptionem replet nominibus passum illo Luc. 1. vbi dicit. Cuius nominis Nazareth. Cuius nominis Ioseph et nomen virginis Maria et vocabis nomen eius. **I**tem. Ecce quod posuit tollit in nominativo casu. Sed certe euangelium Iovbi narrat quo supposuit in morte vbi nomen Marie subiecit. Stabat inquit iuxta crucem mater ihesu et ut per hoc signum denotaret quod ipsa non stetit in nominativo casu sed magis in ablativo. **E**cce. 24. **I**a ablata erat omnis spes salutis. Sed etiam ratio dari potest quod nec fuit tunc temporis mala grammatica nec ipsa fuit a regimine totaliter ablata: sed esse recta fuit a verbo licet non immediate: tamen mediante quodam adverbio. Unde Donatus. **A**dverbium est propositio que adiuncta verbo significat eam eius explanat atque ipsa. sed nullus magis significat eam vbi explanat eius voluntatem operavit quod vbi canonicus. **I**ohannes euangelista Unde sic christus vocat verbum sic Iohannes potest dici adverbium. et tunc christus verbum expirat in cruce omisit Iohannes adverbium regimine matris sue dicens. Mulier ecce fi. tu. Deum et discipulo. Ecce mater tua. **I**oh. 9. et ex illa hora accepit eam discipulus suus.

Notate modum xpi loquendi. **E**cce filius tuus. Potuit autem dixisse. **I**ste est filius tuus. et ista est mater tua. **N**on est aduerbius in mundo quod regat nominatiuum casum nisi hoc adubium ecce vel en quod idem est. **V**oluit ergo in hac extrema morientis locutione aliquid uel uocis quod sono exprimere hoc adubium ecce in signum: quod illa benedicta non deinceps immediate a christo uel corpore absentia: sed mediante adubio Johanne regeret. **H**abemus ergo nomen et uerbum. **T**ercio oratio est nunciatio nostre legationis. **V**n Aug⁹ super ps. 64. Orationis pure magna uirtus est et uelut fidelis nunciatio mandatum pagit et illuc penetret quod caro non peruenit. **V**n Ps. Intret in conspectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad precem meam. **C**um enim tres sint satisfactionis partes: elemosina oratio et ieiunium dubium potest esse que ista sit potior ad satisfaciendum. **E**t dicunt quidam quod oratio est potior. **S**ed in contrarium dicendum et tenendum est quod elemosina est potior. **N**am continet in se tam uirtutem orationis quam ieiunij. et ideo sicut anima intellectualiua est nobilior sensitua et uergetatiua: quas uirtualiter continet: ita elemosina efficacior est ad satisfaciendum quam ieiunium uel oratio de natura sui ceteris paribus. **C**ontinet enim elemosina uirtutem ieiunij et orationis duplici ratione. **P**rimo: quia elemosina constituit eum cui datur debitorem ad orandum et ieiunandum pro eo qui dedit. **S**ecundo: quia elemosina est quedam oblatio facta deo quam uim orationis habet. **S**imiliter elemosina continet

ieiunium in quantum per elemosinam bona exteriora quam ad corporis sustentationem pertinent diminuuntur. **O**ratio uero continet ieiunium in uirtute. **N**am extensio intellectus in deum debilitatem corporis parit sicut est ieiunium. **E**t ideo iter ista tria maximum est ieiunium: elemosina maximum et oratio tenet medium. **Q**uarto oratio est redemptio nostre subiectionis. **C**adit enim oratio sub precepto determinate et indeterminate. **D**eterminate quod tenet quantum ad ministros ecclesie qui ex statuto et precepto ad horas canonicas dicendas obligantur. **I**ndeterminate uero quantum ad omnes. **O**mnis enim homo tenetur suam salutem procurare: quam sine oratione adulto non creditur et ideo orare mentaliter uel uocaliter est de iure nature et reducit ad secundum preceptum prime tabule. **M**emento ut die sabbati sanctifices. **T**empus uero orandi laicis uidetur institutum ex statutis canonum diebus festiuis quam tenentur dominis officijs inter esse: ut ministris pro populo orantibus suam intentionem confirmet. **E**st ergo oratio quasi quidam redditus quem deus a nobis exigit sibi dari. **O**see. 14. **O**em aufer iniquitatem et accipe uonum et redem⁹ vitulos labiorum nostrorum et orationes deuotas. **L**icio. 202. **U**erit autem turbas non in uirtute corporis: nec in armatura potentie: sed uelut illius qui se uerabat subiecit: iuramenta patrum et testamentum commemorans. **C**um enim iam aceruatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputauit impetum ignis et diuisit illam que ad

ad viuos dutebat viam. **P**ost
 q̄ tadum est de forma quā sūm⁹
 pontifex Aaron obseruauit i cōdā
 do diuinā offensam oīa populū
 quātum ad supplicationē. In hac
 pte psequitur de eadez forma pla
 candi deū quātum ad familiarem
 allegationem. Allegauit autem
 Aaron deo p populo saluando p
 scientiam ⁊ antiquā dei ad plūm
 iudeoz vhemētē affectionem
 cōmemorans ei multa facta que
 fecerat patrib⁹ eoz vt sic memor
 amicie veteris nouas offensas
 remitteret. Duo ḡ fiunt in littera
 ista. **P**rimo ostēditur quomodo
 Aaron adeptus victoriā p diuine
 affectionis allegationem. **S**ecū
 do ponit eiusdez victorie explana
 tionem. **S**ecūda ps ibi. **C**um em̄
 iam. **C**irca p̄mū duo facit. **P**ri
 mo excludit illud quod videbat
 statui pontificali oītarium. **S**ecū
 do subiūgit illud quod eidem sta
 tui noscitur esse necessarium ibi.
Sed verbo. **C**ōtrarium em̄ videtur
 statui pontificali armata potētia
 seu v̄tute corporis vim inferre: nisi
 fortassis vi vi repellendo quod na
 tura ocedit aulitet. **E**t idō dicit de
 Aaron sic. **V**icit autem turbas nō
 virtute corporis. **T**urbas ⁊ pestes
 turbātes populū sibi subiectum
 v̄tute corporis sicut **S**ampsō vicit
Philisteos **J**udiciū. 4. **N**ec armatu
 ra potentie: sed verbo pure oratio
 nis illum qui se verabat⁹ āgelū
 puniētem plūm subiecit. ⁊ a pla
 ga incendij cessare fecit. **E**t nota q̄
 verationem populū dicit suam fu
 isse moē boni plati prima ad **Cō**
1. **R**uis infirmatur ⁊ ego nō ihs

moē. **S**ic **M**oyles p vrbūm oracō
 nis deuicit **A**malchitas **Exo. 17.**
Subiecit inq̄ iuramenta patruz
 ⁊ p̄missiones patrib⁹ factas ⁊ res
 samētum cōmemorans ⁊ legē eis
 datam. **C**ōsequēter istius historie
 ponit explanationem dicens. **C**ū
 em̄ iam aceruatim ⁊ p aceruos cēci
 dissent sup alterutruq̄. vn⁹ sup a
 lū mortuū: igne eos occidente iter
 stetit. **A**aron inter viuos ⁊ mortuos
 opponēs se quasi mutū p̄uientū
 bus oīa ignem ⁊ amputauit im
 petū ignis: plūm incēdentis. **N**ec
 amputatio facta est gladio v̄bi
 orationis: quia vt ait **C**risost. m̄
 chyl est potentius homine pure
 orante. **E**t diuisit illā viam ignis
 q̄ dutebat ad viuos ⁊ diuisit flam
 mā tēdentem versus viuos. **V**nde
 in ps. **V**ox domini intercedentis
 flammā ignis. **M**oraliter sicut ig
 nis ille corporaliter incēdens po
 pulū: omnes mēbat occidere: ita
 ignis libidino se luxurie q̄ in oī
 piscētia carnis viget. plūm ⁊ mul
 titudinem hominū cotidie mētur
 conflagrā. **B**oni ḡ pastoris pū
 dentia moē ipsi⁹ Aaron cōfideret
 diligētē qui sūt illi qui iam sunt
 occisi p peccatū ⁊ q̄ adhuc sūt inu
 nes ⁊ innocētes. p malū tamē ex
 emplū ⁊ corrupcōez alioz ad pe
 catū tēptati. ⁊ ponat prelati se
 mediū inē illos p vigilantē presi
 dentia: diuidens viā ignis: ne ad
 viuos attingat. ⁊ ne innocētes a cor
 ruptis iā mortuis icendantē. **J**ux
 ta illā clausulā. **V**icit āe turbas.
Notandum est: q̄ septē sūt vicia
 capitalia que nos turbant ⁊ que
 nos vellando tenemur euincere

p septem dona sancti spiritus p q
 rum septemplici victoria septiformia
 nobis in apocalipsi pma p
 mittuntur. Designatur autem hec
 septē vicia p septem gentes pesti
 feas q̄s ipsi hebrei expugnauerūt
 a vicerūt: quas gentes dimisit do
 min⁹ vt superarent eas filij israel
 sicut Iudicum. 3. continetur: que
 fuerūt Gergesei: Amorei: Euei: E
 thei: Cananei: Jebusei a Ferelei
Deutro. 1. Gergeseus interpretatur
 colonus eiciens a significat sup
 biaz: que primū angelū de celo
 a Adā colonum paradisi eiecit.
 Hanc vincere debet quilibet n̄m
 p donum timoris. a tunc pmissio
 nem consequetur q̄ ponitur Apo.
 3. Qui vicerit facia illum colump
 nā in templo dei mei de nature co
 lūpne ē fortiter supportare qd sibi
 supponit. a cōdicio supbie ē nich
 il tolerare sibi suppositum: qz niti
 tur eē sup alios nō sub alijs a ideo
 illū qui vicerit supbiam faciet de
 us columpnā. Amore⁹ interpretatur
 amaricās vel amara loq̄ns a sig
 nificat inuidum: qui totus ē fel
 tus intrinsecus: qui i se sp amari
 catus sp amara effundit. Dicit A
 restoteles. 2. de animalibus ca. 2. qz a
 bane ē animal magnitudine cui
 qd cōtra naturā omnū alioꝝ ai
 malū habet fel in aure sinistre fel
 li hominis in colore. a ē aial ama
 rum a feror nimis. Et significat in
 uidum q̄ fel in aure gerit: quia qe
 quid audit in offensionem ama
 ritudinis auertit. Ouidius 2. Me
 thamor. Pectora felle vident lin
gua suffusa veneno. Ritus ad est
numq̄ nisi que ferere dolores Iste

Amoreus vincendus ē p donū in
 tellcū quo homo aduertens pe
 imū sue nature picipem: dulcem
 se pbeat primo suo a cōpassione
 fauētē. a sic vincendo cōsequit
 pmissionem: q̄ Apo. 2. ponitur
 Vincenti dabo manna abscondi
 tum. Tercia ē Eueus q̄ interpretatur
 lapides colligens a figurat iraci
 dum a rixosū. hic colligit petras
 offensionis a lapides scandali vt
 in iurgio iaceat cōtra primū. Sic
 Semei gradiebatur maledicens
 a mittens lapides contra Dauid
Secundi Regū. 16. Istum vincere
 debemus p donum consilij sequē
 do xp̄i consilia de patientia a tole
 rantia iniuriarum Math. 4. Ego
 autem dico vobis non resistē ma
 lo: s; si quis te percusserit in max
 lam vnā prete ei a alteram. Fe
 talis victor erit securus de promissio
 ne facta Apocal. 2. Qui vicerit
 nō ledet a morte secundā a inferna
 li pena. Quartus ē ethē⁹ q̄ interp
 tatur stupor vel formido. a signifi
 cat accidia: que facit homines stu
 pidū a formidātem opera vtuosa
 Ille vincendus est per donum for
 titudinis. De quo Gregorius. 6.
Moralū. Iustorum fortitudo ē car
 nem vincere: p̄p̄is voluptatib⁹
 contraire: delectationem vite pre
 sentis extinguere: huius mūdi as
 pera pro eternis premijs amare: a
 prosperitatis blandimēta contemp
 nere: aduersitatis metum. cordis
 audacia superare. Reptorum for
 titudo est transtoria sine cessacō
 ne diligere: contra flagella ipsius
 conditoris insensibiliter perdu
 rare: ab amore rerū temporalium

nec aduersitate quiescere ad ma-
 ne gloriā eciā cū vite detrimento
 puenire: malicie argumenta acq-
 rere: bonoꝝ vitam nō solum verb
 a moribꝫ: sed eciā gladijs im-
 pugnae: in semetipsis spem pone-
 re: iniquitatē semp sine vllō peni-
 tētie desiderio ppetrare. **Sed** vido
 ri huiꝫ et hri premiū pmittit Apo-
 3. **Qui** vicerit dabo illi sedē: meū
 in throno. **¶** Quintus est chana-
 neus qui interpretatur possessor
 vel negociator: a signat auarum
 a cupidū: qui p diuersas negoci-
 ationes: possessiōes acquirit a au-
 get. **Vñ** Aug⁹ de domini verbis f
 mone. 24. **Que** est illa auuiditas cō-
 cupiscentie car: a ipsa habet behus
 modū. **Tunc** em rapiunt quādo
 esuriūt. **Parcūt** vero prede cum se-
 serint saturitatem: ifatiabdis est
 sola auaricia diuitū: semp rapit
 a numq̄ satiatur: nec deū timet:
 nec homineꝝ reueretur: nec patri
 parcit: nec mīeꝝ recognoscit: nec
 fratri obtempat: nec amico fidē
 prestat: viduaz opprimit a pupi-
 lum inuadit: liberos in seuiuum
 reuocat: testimoniū falsum pfect-
 res mortui nequiter occupat **Et** q̄
 est ista ifania. **Animaz** amittere
 vitam: appetere morteꝝ: acquirere
 auē a perdere celum. **Iste** chana-
 neus vincēdus est p donū pieta-
 tis: que mouet ad dandū paūpe-
 ribus ppter deum. **Narrat** Julius
 sextus Strategematon libro pmo
 capi. 2. q̄ cum **Emilius** Paulus
 consul romanus in lucanis iuxta
 litus angusto itinere exercitū du-
 ceret a tharentim ei classe infidiā-
 tes agmen eius scorpionibus es-

sent aggressi captiuis lateā eun-
 tium preteruit: quoz respectu ho-
 stes inhibere tela **Sic** moraliter
 diuites si tela demonum vel vltio-
 nes diuias euadere velint ponāt
 iuxta latera sua paūperes elemo-
 sinas eis largiēdo a circumdēt
 latera sua pauperibus ppter quos
 deus frequenter parcat ab vlti-
 tendo a demones cessant a nocen-
 do a taliter vincēt dabitur illis
 in futuro quod promittitur Apo-
 21. **Qui** vicerit possidebit hec. a
 ero illi deus a erit ipse michi filiꝫ
Sextus est Jebuseus qui interp-
 tatur presepe. a significat gulam
 que suadet homini sepe stare ad
 presepe sicut asinꝫ vel iumentū. a is-
 te vinci debet p donū sciētie: qua
 sciamꝫ viuere temperate. **Iuxta** ih-
 lud Apostoli ad **Philip. 2.** Scio
 habundare a penuriā pati. **Et** sic
 vincēt dabitur quod pmittitur
 Apoca. 2. **Vincēt** dabo edere de li-
 gno vite. **Ad** litteram **Temperā-**
 tia eciā presētē vitam plongat
Ecci. 31. **Qui** abstinens est adici-
 et vitam **Et** per oppositum gula in-
 morbū a in mortem inducit **Ecci.**
31. **Vigilia** a colera a tortura viro
 infrumito. **Ad** litterā excessus gu-
 le causat defectū suavis somni
 a colerama vomidicam passionē
 torturam id est torsiones vētris
Et hec omnia facit gula viro ifru-
 mto. **Dicitur** autem infrumitus q̄
 si sine frumēne id est sine sapore.
Est enim frumen illa pars guttu-
 ris que saporem sentit. **Gulofus**
 autem morsellos deglutit sine sa-
 pore ad modum lupi deuorando.
Vel dicitur infrumitus quasi sine

frum quod est confectio qua co-
 rra frumuntur. Septim⁹ est phe-
 reus: qui interpretatur dissemi-
 nas terraz: a significat lubricum
 a illecebris datu qui illuce semi-
 nat semen suum a merit momen-
 taneam delectationez: a in fine et-
 nam Ad Galathas 4. Qui semi-
nat in carne: de carne a metet cor-
ruptionem. Iste vincendus e per
sapientiam id est per saporem ce-
lestium: quibus gustatus cessat
omnis delectatio carnalis. a qui
sic vixerit pmissionem conseque-
tur q ponitur Apocal. 7. Qui vix-
erit h vestietur vestimentis albis.
 Hec sunt turbe septē quas vince-
 re nos oportet. Est enim de xpo sic
 de Marco furio camillo. De q nar-
 rat Sextus Julius Stratege ma-
 ton libro. 1. cap. 3. Iste iturus ad
 bellum in exercitu proclamare fe-
 cit se no recepturu quemq in cas-
 tra nisi victorem. reductisq militi-
 bus in aciem victoria potitus e.
 Isto modo xps nullu recipit in ce-
 lum in die iudicij nisi fuerit prius
 victor. Et ideo has septē promissi-
 ones facit sub sola conditione vic-
 torie. Propter qd dicitur psa. 9.
Letabuntur coram te sicut q letan-
tur in messe: sicut exultant victo-
res capta preda quando diuidunt
spolia

Lcio ducentesimaqnta

Iveste poderis qua habebat
totus erat orbis tra-
rum a parentum magna
lia in quatuor ordinibus lapiduz
erant sculpta a magnificentia tua
in dyademate capitis illius erat
scripta. Hjs at collit qui extermi-

nabat. a hcc extimuit. Erat enim
 sola temptatio ire sufficiens. **¶**
 Postq declaratum e qualiter su-
 m⁹ pontifex Aaron diuinā placu-
 it offensā a angelū occidente pplz
 p incēdium cessare fecit a plaga
 p deuotam supplicationē a p diui-
 ne federis allegationē. In ista pte
 psequit quo ad eundem effectuz
 comodus exequendum adiūxit
 sacraz vestiu repntationez. fuit
 em indutus pontificalib⁹ vestib⁹
 q misterijs plene erat. **¶** Et circa
 hoc duo facit. Na primo describit
 sacerdotalis ortus comēntiam.
 Secūdo ondit qntam ipsi Aaron
 siue orto pstitit angel⁹ reuerentiā
 ibi. Hjs at collit. In describendo
 aut ortum sacerdotalez: no enūat
 oēs vestes de quib⁹ Exo. 28. agit
 h tantū tria ornamiēta describit in
 quib⁹ oia alia itelligi voluit. Sūt
 at ista Tunica iacinctina: ratiō a
 le. a lamina aurea q pendeat in
 fronte. In hoc at ortu triplici erat
 repntatio orbis terra: cu: comēo-
 ratio paterne nobilitatis a decla-
 ratio diuine maiestatis. Dicit g
 sic. In veste poderis. Est at poderis
 tunica talaris a dicit a pos poderis
 grece qd e pes pedis latine: qz eāt
 tunica iacinctia vsq ad pedes des-
 cendens. Vnde dicitur poderis qsi
 pedibus interens. Erat autem de
 duabus incisionibus facta: con-
 suta super humeros a per latera
 in modum dalmatice facta: māi-
 cas eiuscē coloris habuit: capu-
 cium habens non ex transuerso
 super scapulas: sed longam secti-
 onem habebat ista vestis a pedo-
 re vsq ad medias scapulas: cui

apture: ne turpiter appareret ante
 a retro assuta erat vitta: que super
 scapulas hinc inde vasculis ostri-
 gebat. Videbat autem hec solen-
 nis tunica pontificalis per fimbrias. Az-
 urina aurea quibus erant imix-
 ta totidem vascula quasi malapuni-
 ca ex iacinto et purpura et cocco
 bistincta ita ut post tinabuliz
 esse malagranatum quasi in scala-
 ri modo positum: ut audiret sonus
 ad ingrediebatur ad factos sanctuari-
 um. De hac igitur veste pontificali
 dicit hic. **In veste enim poderis.**
Et est constructio intrasitua quam
habebat totus orbis terrarum. Stat
 autem hic poderis non solum per tunica
 iam descripta imo pro toto orname-
 to sacerdotali: per quod in suas di-
 versas partes totus orbis terrarum mi-
 nime significabat. **Ubi notan-**
dum: quod sicut dicit Moyses in historiis
Exo. 28. Quatuor erant vestes tam-
 inioribus sacerdotibus quos comu-
 nes vocabant quasi principii sacerdotum
 que arabaarchu appellabatur vestis
 et alie quatuor erant quibus solus a-
 rabaarchus super illis quatuor utebatur.
 Quatuor prime erant femoralia: ca-
 misia talaris: et balteus latus
 ad quantitatem quatuor digitorum inter-
 tus floribus cocineis: purpureis: ia-
 cintinis et thiara. Quatuor vero
 pontificales vestes quibus sumus
 sacerdos induebatur sue sunt istae.
Poderis de quo superius dictum est. Su-
 per humerale quod habuit forma
 quasi triangulum in pectore et duos lapi-
 des omichines super utrumque hunc
 in uno erant scripta provincialibus
 litteris sex nomina filiorum israel
 et in alio alia sex. **Rolet** fuit tercius

ornamētum et quadrangulum iuxta
 mensuram apture in super humerale
 ex quatuor coloribus scilicet bisso et pur-
 pura: iacinto cocco bistincto et au-
 ro contextum. sicut et super humera-
 le. Et erant in eo duodecim lapides
 auro firmi inclusi per quatuor ordines
 tres in singulis ordinibus. In primo
 ordine sardius: topazius et sina-
 ragdus. In secundo carbunculus: sa-
 phirus et iaspis. In tercio liguri-
 agates et ametistus. In quarto crisol-
 litus: omichinus et berillus. In quibus
 erant scripta nomina duodecim fili-
 orum israel iuxta ordinem: nativi-
 tatis sue: singula in singulis. **Re-**
tum ornamētum sacerdotis sumi-
 erat capitis: quod communiter thi-
 ara: mitra vel infusa dicitur. et spe-
 cialius: cydatis. et erat interius
 totaliter iacincta: que circumdaba-
 tur exteriori aureo circulo tribus ordi-
 nibus facto cuius sumitas in acutis-
 simum cacumē tendebat: super fron-
 tem pendebat lamina aurea ad-
 modum dimidie lune facta que arcu-
 ationem suam habuit versus sur-
 sum et per anulum aureum vincto
 no inferebatur qui thiare affixus
 erat. In hac lamina sculptum erat
Apoth adonay id est magnum
 nomen domini scilicet tetragrama-
 ton quod ineffabile dicitur: non
 quia dici non posset: sed quia res
 ineffabilem significat quod hinc
 litteris scribitur. **Jo th. Beth**
vau: que sonant principium vi-
 te passionis iste: quod est dictum
 per passionem illius quem prefi-
 gurat iste sacerdos renūciatur vi-
 ta in Adam perdita. **Ista** autem sunt
 ornamenta summi sacerdotis de quibus

quem p̄figurat iste sacerdos tē
 nūciatur vita in Adam p̄dita. **I**
 ta sūt ornāmēta sūmi sacerdotis.
 De quib⁹ nota magistru in histo
 rijs sup **Exo. 28.** pulchrea diffuse
 Quādo ergo dicit. **I**n veste po
 deris: stat ly poderis pro totali orna
 mēto sacerdotis a in istis figura
 bat totus orbis terrarū. **N**ā femi
 nalia a canisea linea: quia de ho
 erant figurabant terras **B**althē
 us oceanum. **T**unica vero iacin
 ctina ipso colore suo aerem prese
 rebat **T**inānabula racōne sui so
 nitus tonitruū **M**alogramata dō
 ruscationes. **E**photh vero vel super
 humerale p̄pter varietatem suoz
 colorum celum siderū figurabat
Rs vero aurum quatuor alijs co
 loribus intertūm erat significat
 q̄ calor vitalis penetrat vniuer
 sa. **D**uo sardonites solem a lunaz
 significabant. **D**uodecim gēme p̄
 dorales duodecim signa in zodia
 co ostendebant. **R**ationale quod
 erat i p̄dore significabat: q̄ ter
 rena adherent celestibus a q̄ ra
 tione cuncta sūt plena. **C**ydarus
 celum est empireū. **L**amina sup
 posita deum omnib⁹ presidente. **S**
 ic ḡ patet sensus litteralis hui⁹
 textus i quo sic dicit. **I**n veste po
 deris quā habebat totus erat or
 bis terrarū s̄m **J**osephum a iude
 os. **S**ecūdum ornamentum quod
 specificatur hic i littera est ratioā
 le siue logyōn: sū p̄doāle i quo
 erant s̄m eum quatuor ordines.
Duodecim gēme in quib⁹ sculpta
 fuerūt duodecim nomina filiorū
 israel: vt superi⁹ dictū fuit. **E**t q̄n
 tum ad hoc dicit. **E**t parentū sciz

duodecim patriarcharū filioꝝ ia
 cob magnalia v̄ magnū aliquod
 signāta sculpta erant in quatuor
 dimb⁹ lapidū v̄ gemarū. **T**er
 ciū ornāmētum quod specificat
 h̄m littera ē fidar⁹ pontificalis q̄
 a sui p̄te vocatur viz a lamina: q̄
 pendet in fronte pontificis. **V**nde
 dicit sic. **E**t magnificētia tua id ē
 magnificūm a ineffabile nomen
 tuū erat scripta in dyademate ca
 pitis illius id ē lamina aurea ad
 modū dimidie lune q̄ pendebat
 in fronte pontificis a dyadematī
 id ē fidari vel mitre fuit inserta.
Et sic stat cotum p̄ parte. **C**onse
 q̄nter ostendit q̄ntam reuerenti
 am fecit angelus **A**aron sic indu
 to. ibi dicit. **D**ñs aut cessit. **D**ñs
 aut v̄ que scribebātur a figurabā
 tur p̄ sacerdotis vestes cessit āge
 lus siue bonus siue malus qui ex
 terminavit populū. a insup. **H**ec
 extimuit nō timore qui ē passio.
 timore qui ē reuerentie exhibitō
Sz cū fuerit angelus bonus inco
 ueniens erat q̄ istis cederet a ad
 hoz rēpresentationem punire cessa
 ret. **E**t p̄ quia quia erat sola tēp
 tatio ire sufficiens v̄ timor quē ha
 buit populus de iusta dei v̄ndic
 ta q̄ndo videbat tantam multitu
 dīnem subito cōflagratam suffici
 ens erat ad deletionē sceleris sui
Sunt aut quidā facilis correptio
 nis quib⁹ sufficit verbū corripē
 tis. **Q**uidā autē nō sic se habent.
 post verba oportet addere verbera
Prou. 23. **S**eru⁹ verbis erudiri nō
 potest. imo sicut legitur **E**cclēsiā
 tici. 23. **I**n opera cōstitue eum sic
 dicit illum. q̄ si nō obaudierit

auidia illum compeditib⁹. **N**ota
 moraliter: q^d psona ecclesiastica
 que libet debet indui isto triplici
 ornamento: potere: rationalia & dya-
 demate: vt sit potens in corpore.
 rationale in pectore & dyadema in
 capite. Poteris namq³ significat
 continentiam castitatis. dyadema
 vero eminentiam sanctitatis. rati-
 onale scientiam veritatis. Primus
 g^o vestimentum quo debet se vestire
 psona ecclesiastica e potens conti-
 nentia: vt totum corpus a motib⁹
 lasciuie: petulantie & insolentie co-
 pescatur. & hec merito vocatur ta-
 laris. fingunt poete vt patet in
 scitillario poeta^u q^d mater Achil-
 lis Achillum natu^m tinxit in aquis
 Stigij: vi⁹ aquis cuiusda^m fluminis
 infernalis q^uantum ad corpus totu^m
 excepto talo. & ideo Achilles iuul-
 nerabilis fuit p totum corp⁹ nisi
 dumtaxat in talo. Cum g^o captus
 amore Dolixiene in templo tho-
 rum psona^m statuisset aspice in ta-
 lo percussus occubuit. Et quia Pa-
 ris sub simulachro Apollinis la-
 tuit i templo absconditus fingit
 Apollinem telum Paris dixerit
 esse in talum Achillis & mortuus
 est. Istius poesis sensus literalis
 e iste. Venie que sunt i talo ad re-
 num & femora atq³ virilium perti-
 nent rationum. Vnde Oripe⁹ p^{ri}-
 cipalem locum libidinis dixit ee
 i talo. Achilles e homo perfectus
 que^m mater virtus itinxit i aquis
 Stigij: quia virtus contra omnes
 labores hominis munit: solum ta-
 lum non tinxit quia quantumcu-
 q³ homo per humanam virtutem
 fuit munitus semper ad libidinis

status patet nisi p diuinam grad-
 am preseruetur. Et ideo signanter
 dixit Salomon Sap^s. **S**ciui quia
 aliter noⁿ possum esse continens ni-
 si deus det. & ideo hec species iusticie
 generalis siue virtus que e conti-
 nentia e a deo continue postulanda
 & sic solummodo haberi potest. Iux-
 ta illud Ecclⁱ. 21. **S**i sequaris iusti-
 ctiam que e continentia qua corp⁹
 recte agitur apprehendes illam &
 indues illam quasi potere: hono-
 ris. Vocatur etia^m talaris continen-
 tia quia vsq³ ad finem vite otinu-
 ari deb³. 2. **R**eg^u. 2. **T**hamar eat
 icluta huiusmodi talari tunica
 File aut^e regu^m virgines huiusce-
 modi tunica^m utebatur. **S**ecundu^m
 ornamentu^m psona^m ecclesiastice de-
 bet esse rationale scientie. In isto
 rationali scribebatur doctrina & ve-
 ritas. Nec eni^m debet esse principa-
 lis intentio derici vt possit vera ad-
 discere & vera docere. In collatomi-
 bus pat³ libro. 10. ca. 29. dicitur
 sic. dixit abbas **P**alladius q^d ai-
 ma^m fm xpi voluntate conuersan-
 tem oportet aut^e discere fideliter q^u
 nescit aut docere manifeste q^u no-
 uit. Si aut^e vt^um³ si possit non
 vult isanie morbo laborat. **I**ncu^m
 eni^m recedendi a deo fastidium e doe-
 trine. & cum noⁿ appetit id quod a-
 nima semp^{er} esurit q^u diligit deum
 De isto ornamento dicit Ecclⁱ. 21.
Ornamentum aureum prudenti
 doctrina. Terciu^m ornamentu^m quo
 se debet iduere psona^m ecclesiasti-
 ca e dyadema capitis. Est ei dya-
 dema insigne regale per quod di-
 scernitur rex ab alijs. Sic certe ca-
 ritas sola diu^{it} dicit iter filios regis

a p[ro]p[ri]etatis s[ecundum] Aug[ustinum]. **Vnde** **De**
ter. 6. dicit in figura. Homo quē
 rex honore cupit debet indui ves-
 tib[us] regis. a imponi equo qui de-
 sella regis est a accipere regiu[m] by-
 adema sup[er] caput eius. Vestes ei
 regis nostri xpi sunt virtutes q[ue]
 etiam **Philosoph[us]** vocat habi-
 tus: equ[us] de sella regis fuit crux a
 byadema regis caritas. Et ideo p[er]
 hec tria honorabiles nos faciem[us]
 apud deum a apud homines: viz.
 virtutib[us] penitentiā a caritate

Capitulu[m] 19. Lectio. 206.

Imp[er]i[us] aut[em] vsq[ue] in nouis-
 simū sine m[er]ita iā super-
 uenit. p[re]sciebat ei a fu-
 tu[ra] eor[um]: q[ui] ai ipsi re-
 u[er]si e[ss]ent a p[re]mississent vt sedu-
 rent. a cum magna sollicitudine
 p[re]mississent illos cōsequebatur.
 illos adūs p[er]mittere. Adhuc em[er]it
 inter man[us] habentes ludum a de-
 plorantes ad monumēta mortu-
 or[um]. aliam sibi assumpserūt cogi-
 tationem inscientie. a quos roga-
 tes proiecerant: hos tamq[ue] fugiti-
 uos p[er]sequebantur. **Postq[ue]** au-
 tem cōmendauit dei sapientiam
 iuste omnia gubernātem a mira-
 bili exterminacōne primogenito-
 rum in egipto. In hoc ultimo ca-
 pitulo cōmendat eandem a terri-
 bili submersione egiptior[um] i ma-
 ri rubro. **Et** circa hoc duo facit
Nam primo agit de terribili exter-
 minio in mari rubro. Secundo de
 multiplici patrocinio Hebreorū
 in deserto. Secunda pars ibi. Om-
 nis em[er]it creatuā. Et de istis duab[us]
 agit alternatim: nūc de patrocinio
 collato Hebreis: nunc de extermi-

nio illato egiptiis vsq[ue] ad finem
 libri. **Et** circa hoc duo fiūt. Nā
 primo agitur de peccātiū graui-
 matia. Secundo de pene eor[um] cō-
 uementi iusticia ibi. Ducebat em[er]it
 illos. **Circa** primū tria narrat.
Primo quomodo iusti et impij
 a deo diuersimode puniebantur.
Secundo quomodo malor[um] scele[ra]
 presentia a futura a deo nō absco-
 debantur. a **Tercio** p[er]sequit[ur] q[uo]d ra-
 tionabiliter submergi merebant[ur].
Secunda ibi. **Presciebat** enim.
Tercia ibi. Quoniam cum ipsi. di-
 cit ergo primo sic. Impiis autem
 ac. quasi diceret. Hebrei rebelles
 a murmurantes contra dominū
 occisi sunt: pro parte per ignis in-
 cendium: sed non totaliter dese-
 uit in populū ignis ille: quia se-
 datus fuit per pontificis supplica-
 tis remediam. Sed certe impiis
 id est egiptiis p[er]sequētib[us] He-
 breos infra mare rubrum absq[ue] re-
 medio vsq[ue] in nouissimū sine mi-
 sericordia ira superuenit. Ira. vin-
 dicta iusta consumpti sunt: quia
 vsq[ue] ad mortē. vel vsq[ue] in nouissi-
 mū id est quēlibet: quia null[us] de
 illa submersione liberatus est. hec
 ira superuenit a deo tamq[ue] pond[us]
 quod sustinere nō possent. Raco
 aut[em] huius varie p[un]itionis ius-
 to[rum] a impio[rum] subiungitur: quia
 domin[us] p[re]sciebat q[uo]d ipsi Hebrei pe-
 niterent a se corrigerent. a ideo p[er]
 citum est eis. **Presciebat** autem
 q[uo]d egiptij p[er]durarent finaliter ob-
 stinati. a idē promittentibus cor-
 rectionem pepercit. a p[ro]nentes
 p[er]tinaciā extermiacōe finali p[er]cul-
 sit. a hoc ē q[uo]d d[icitur]. **Presciebat** em[er]it